

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Σιδέρης Σπυρίδων

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2015

University of Peloponnese

Faculty of Social and Political Relations

Department of Political Studies and International Relations

Master Program in

International Political Economy

EUROPEAN BANKING UNION

A STEP TOWARDS EUROPEAN INTEGRATION

Sideris Spiridon

Corinth, September 2015

Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση

Ένα βήμα προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Σημαντικοί όροι: τραπεζικό σύστημα, ευρωπαϊκή τραπεζική ένωση, Ενιαίος Μηχανισμός Εποπτείας, Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης καταθέσεων

Περίληψη

Η αδυναμία διαχείρισης της έντονης χρηματοπιστωτικής κρίσης, που έπληξε σε μεγάλο βαθμό το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα, καθώς και η ανάγκη άμεσου διαχωρισμού των τραπεζικών ιδρυμάτων από το κράτος και τους εθνικούς πόρους, συνετέλεσαν, από κοινού στη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Απώτερος στόχος αυτού του εγχειρήματος ήταν η ανάκαμψη και η σταθεροποίηση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος προκειμένου να καταστεί ξανά αξιόπιστο και ελκυστικό προς τους επενδυτές. Η εν λόγω τραπεζική ενοποίηση συνεπάγεται την ύπαρξη μιας ενιαίας εποπτικής αρχής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενός μηχανισμού που θα ενεργοποιείται για την εκκαθάριση των μη βιώσιμων τραπεζών και, σε μεταγενέστερο στάδιο, τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης των καταθέσεων.

European Banking Union

A step towards European integration

Keywords: banking system, European banking union, Single Supervisory Mechanism, Single Resolution Mechanism, Single Resolution Fund, Deposit Guarantee Schemes

Abstract

The inability to manage the intense financial crisis, which largely affected the European banking system, as well as the need for direct separation of banking institutions from state and national resources, jointly contributed in shaping the European Banking Union. The ultimate goal of this project was the recovery and the stabilization of the European banking system in order for it to become again credible and attractive to investors. This banking unification implies the existence of a single supervisory authority, the European Central Bank, a mechanism that will be activated for the resolution of non-viable banks and, ultimately, the creation of Deposit Guarantee Schemes.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	4
Πρόλογος	8

Κεφάλαιο 1: Το όραμα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

1.1. Εισαγωγή	10
1.2. Βασιλεία I,II,II	10
1.3. Ιστορική αναδρομή. Η πορεία από τη δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης μέχρι το όραμα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης	14
1.4. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης	19

Κεφάλαιο 2: Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

2.1. Εισαγωγή	22
2.2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και εποπτικά καθήκοντα	23
2.3. Οι εξουσίες και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	30
2.3.1. Οι εξουσίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	30
2.3.2. Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	32
2.3.2.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	32
2.3.2.2. Το Εποπτικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	33
2.3.2.3. Το Διοικητικό Συμβούλιο Επανεξέτασης	34

2.3.2.4. Το Τμήμα Εποπτικών Πολιτικών και το Τμήμα Ανάπτυξης Μεθοδολογίας και Προτύπων	35
2.4. Επιπλέον ρυθμιστικές διατάξεις	35
2.5. Πλεονεκτήματα και κριτική στα νέα εποπτικά καθήκοντα της ΕΚΤ	38
2.6. Η περίπτωση της Ελλάδας	39
2.7. Συμπεράσματα/Επίλογος	40
Κεφάλαιο 3: Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης και το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης των καταθέσεων	
3.1. Εισαγωγή	42
3.2. Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης	42
3.2.1. Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης	44
3.2.2. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης	45
3.3. Τα συστατικά στοιχεία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και η λήψη αποφάσεων	48
3.4. Η διάσωση των τραπεζών με ίδια μέσα	53
3.4.1. Η χρηματοπιστωτική κρίση στην Κύπρο	53
3.4.2. Η διάσωση με ίδια μέσα στην τραπεζική ένωση	56
3.5. Το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης των καταθέσεων	58
3.6. Συμπεράσματα/Επίλογος	59
Κεφάλαιο 4: Τα οφέλη και η κριτική στην τραπεζική ένωση	
4.1. Τα οφέλη της τραπεζικής ένωσης	61
4.2. Η κριτική στις αποφάσεις για την τραπεζική ένωση και οι απαντήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	63

4.3. Τι συμβαίνει στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού	68
Κεφάλαιο 5: Επίλογος/Συμπεράσματα	71
Βιβλιογραφία	73

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση που έκανε έντονα την εμφάνισή της το 2008, σε συνδυασμό με την κρίση του ευρώ και την έλλειψη των απαραίτητων εργαλείων και εμπειρίας για την διαχείριση και αντιμετώπισή χρηματοπιστωτικών κρίσεων, καθώς και η απουσία συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών σε συνδυασμό με την ύπαρξη διαφορετικών κανονιστικών πλαισίων ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε κράτους μέλους είχαν οδυνηρές συνέπειες για τις οικονομίες των κρατών μελών της ΕΕ. Αφενός αυξήθηκαν οι σχέσεις εξάρτησης μεταξύ των τραπεζών και των εθνικών πόρων και, αφετέρου, κατακερματίστηκε τόσο η δανειοδότηση των τραπεζιών προς την πραγματική οικονομία όσο και οι χρηματοδοτήσεις.

Οι παραπάνω εξελίξεις σηματοδότησαν την αρχή για μια σειρά μεταρρυθμίσεων που σαν τελικό στόχο είχε τη δημιουργία μιας τραπεζικής ένωσης, η οποία θα περιλάμβανε πιο αποτελεσματική και άμεση εποπτεία των ευρωπαϊκών τραπεζών, σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και ενίσχυση της αξιοπιστίας των τραπεζών. Η εν λόγω τραπεζική ενοποίηση επιδιώκει να διαρρήξει το μηχανισμό που συνδέει τον τραπεζικό τομέα με το δημόσιο χρέος προκειμένου να αποφευχθεί η μετατροπή μιας τραπεζικής κρίσης σε μια ευρύτερη δημοσιονομική κρίση, όπως συνέβη στην περίπτωση της Ιρλανδίας και της Ελλάδας.

Η τραπεζική ένωση αφορά τα 19 κράτη μέλη της ευρωζώνης και οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ επιθυμεί να προσχωρήσει σε αυτή και προβλέπει κοινή εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ενιαίο μηχανισμό επίλυσης των χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Περιλαμβάνει τρεις βασικά σκέλη: τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, που έχει ήδη τεθεί σε λειτουργία, τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης, που αναμένεται να λειτουργήσει κανονικά από την 1^η Ιανουαρίου 2016, και το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων, το οποίο βρίσκεται ακόμα σε θεωρητικό επίπεδο.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει το όραμα της ευρωπαϊκής τραπεζικής ένωσης, τους βασικούς μηχανισμούς της και τα βήματα προόδου που

έχουν γίνει μέχρι σήμερα για την ολοκλήρωση του εν λόγω εγχειρήματος και την ευρύτερη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά στα Σύμφωνα της Βασιλείας, μια ιστορική αναδρομή από την ίδρυση της ONE μέχρι τη δημιουργία και τα πρώτα στάδια εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός, τα ειδικά εποπτικά καθήκοντα και οι εξουσίες της ΕΚΤ, τα όργανα της ΕΚΤ, τα οφέλη της ανάθεσης εποπτικών καθηκόντων στην ΕΚΤ, καθώς και η κριτική του νέου της εποπτικού ρόλου.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια ανάλυση του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης, της λειτουργίας του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης, του τρόπου λήψης αποφάσεων σύμφωνα με το Μηχανισμό και του Ενιαίου Συστήματος Εγγύησης των καταθέσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται τα οφέλη της τραπεζικής ένωσης, καθώς και κάποια κριτική και προβληματισμοί γύρω από την εφαρμογή της.

Στο πέμπτο κεφάλαιο συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα της εργασίας.

Η συνεισφορά της παρούσας εργασίας είναι η λεπτομερής ανάλυση και η κριτική τόσο πάνω στους μηχανισμούς εποπτείας και εξυγίανσης όσο και στο ενιαίο σύστημα εγγύησης των καταθέσεων, το οποίο παραμένει σε θεωρητικό επίπεδο, προκειμένου να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματική λειτουργία των εν λόγω μηχανισμών και την γενικότερη αποτελεσματική υλοποίηση της τραπεζικής ενοποίησης.

Κεφάλαιο 1: Το όραμα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

1.1. Εισαγωγή

Πριν την ανάλυση της τραπεζικής ένωσης και των τριών βασικών της πυλώνων είναι απαραίτητο να γίνει μια αναφορά στα Σύμφωνα της Βασιλείας που εκδίδονται από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία των τραπεζών, καθώς και μια ιστορική αναδρομή των γεγονότων από την ίδρυση της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ONE) μέχρι την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και την εφαρμογή του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας.

1.2. Βασιλεία I, II, III

Η ονομασία Βασιλεία προέρχεται από την ομώνυμη πόλη της Ελβετίας, όπου εδρεύει η Τράπεζα Διεθνών Κανονισμών (Bank of International Settlements-BIS) και βασίζεται στην Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία του τραπεζικού συστήματος (Basel Committee on Banking Supervision) (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011). Η Τράπεζα Διεθνών Κανονισμών ιδρύθηκε το 1930 και στόχος της είναι ο καθορισμός της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και η εξασφάλιση της διαφάνειας στις αποθεματικές απαιτήσεις. Υποστηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών προκειμένου να επιτευχθεί σταθερότητα τόσο σε νομισματικό όσο και σε χρηματοοικονομικό επίπεδο (Heakal, 2014). Η Επιτροπή της Βασιλείας ιδρύθηκε το 1974 με στόχο να καθορίσει τα πρότυπα εποπτείας και τα γενικά πλαίσια, να ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς κοινές προσεγγίσεις και να παρέχει τις απαραίτητες κατευθυντήριες οδηγίες για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, με την προσδοκία πάντοτε ότι τόσο τα μέλη της όσο και τα υπόλοιπα κράτη θα συμμορφωθούν με αυτά (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011). Αποτελείται από ανώτερους αντιπροσώπους των τραπεζικών εποπτικών αρχών και κεντρικών τραπεζών από χώρες της G10 (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ιαπωνία,

Ιταλία, Καναδάς, Ολλανδία, Σουηδία) και αντιπροσώπους της Ισπανίας και του Λουξεμβούργου.

Το 1988 εκδόθηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας η Βασιλεία I, η οποία επιβλήθηκε διά νόμου στις G10 το 1992. Πρόκειται για ένα σύνολο απαιτήσεων που σαν σκοπό της είχε την αποτελεσματική διαχείριση των κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, δηλαδή ενός ελάχιστου επιπέδου ιδίων κεφαλαίων που πρέπει έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει. Τα στοιχεία του ενεργητικού των τραπεζών χωρίστηκαν σε τέσσερις κατηγορίες βάσει του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου (βάρος κινδύνου 0, 20, 50 και 100%). Βασική απαίτηση ήταν οι σημαντικές διεθνείς τράπεζες να διαθέτουν κεφάλαιο ίσο με το 8% των κινδυνοβαρών στοιχείων του ενεργητικού τους. Έτσι, καθιερώθηκε για πρώτη φορά ο συντελεστής φερεγγυότητας ως ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία (wikipedia, 2015a).

Η πρώτη προσπάθεια για εναρμόνιση του διεθνούς εποπτικού συστήματος είχε γρήγορα αποτελέσματα, όπως αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων και διαμόρφωση εποπτικών συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού. Ωστόσο, οι διάφορες χρηματοοικονομικές εξελίξεις και το γεγονός ότι δε λάμβανε υπόψη ένα άλλο είδος κινδύνου, το λειτουργικό, αλλά μόνο τον πιστωτικό και τον κίνδυνο της αγοράς, μείωσαν την αποτελεσματικότητα της Βασιλείας I με τον καιρό, καθιστώντας αναγκαία την τροποποίησή του. Επιπλέον, το εν λόγω Σύμφωνο εμφάνιζε αδυναμία υπολογισμού του πραγματικά επαναλαμβανόμενου κινδύνου με αποτέλεσμα την απόκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα ίδια κεφάλαια που παρακρατούνταν από τα τραπεζικά ιδρύματα για λόγους πρόληψης. Τέλος, τα αποτελέσματα των τεχνικών που χρησιμοποιούνταν για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου δεν ήταν αναγνωρίσιμα σε ευρεία κλίμακα.

Προκειμένου να συντονιστεί με τις τρέχουσες εξελίξεις της αγοράς, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε τη Βασιλεία II το 2004, η οποία αντικατέστησε τη Βασιλεία I, και η εφαρμογή της προγραμματίστηκε για το 2007 (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011). Η Βασιλεία II επικεντρώθηκε σε έναν πιο ακριβή υπολογισμό των κινδύνων που

αναλάμβαναν τα πιστωτικά ιδρύματα και τη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Επίσης, ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην αποτελεσματικότερη εποπτεία, τη διασφάλιση της διαφάνειας στην αγορά και την πιο ορθή κατανομή των ιδίων κεφαλαίων.

Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας προέβλεπε τον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει τόσο του πιστωτικού όσο και του λειτουργικού κινδύνου. Επιπλέον, υιοθετήθηκαν πιο μόνιμες διαδικασίες για τον έλεγχο της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων από τις αρχές εποπτείας. Χωρίς αμφιβολία, η Βασιλεία II διασφάλισε υψηλότερη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, σε συστημικό επίπεδο. Οι τράπεζες που επέλεξαν να την υιοθετήσουν σαν προσέγγιση απέκτησαν συγκριτικό πλεονέκτημα, έναντι των υπολοίπων λόγω κεφαλαιακής ελάφρυνσης. Όσον αφορά το κόστος δανεισμού, διαφοροποιήθηκε και αυτό σημαντικά. Η ποστοληπτική ικανότητα των πελατών και μικρών επιχειρήσεων αξιολογούνταν λεπτομερώς, καθιστώντας πολύ δυσκολότερη τη χορήγηση δανείων (wikipedia, 2015b).

Η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε τον Ιανουάριο του 2013 τη Βασιλεία III με στόχο την προσαρμογή των τραπεζικών ιδρυμάτων μέχρι το 2019. Αφορμή στάθηκε η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και βασικός στόχος του νέου Συμφώνου ήταν να ενδυναμωθεί η σταθερότητα του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος και να εξουδετερωθούν οι μηχανισμοί μετάδοσης των κρίσεων (wikipedia, 2015c). Αποτελεί βελτίωση και τροποποίηση της Βασιλείας II, περιλαμβάνει, ωστόσο, και νέες διατάξεις. Οι προσθήκες της Βασιλείας III επικεντρώνονται σε τέσσερα βασικά σημεία (Αβραμίδης & Τραύλος, 2013, σελ. 131).

- **Κεφαλαιακή επάρκεια.** Τα τραπεζικά ιδρύματα θα επικεντρωθούν στη βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας, όχι μόνο διαθέτοντας περισσότερα κεφάλαια, αλλά αποκτώντας, επίσης, μεγαλύτερη ευελιξία. Επίσης, η θέσπιση πιο αυστηρών κανόνων αναγνώρισης εποπτικών κεφαλαίων θα βελτιώσουν την ικανότητα των κεφαλαίων να απορροφούν ζημιές.
- **Ρευστότητα.** Προβλέπεται η υιοθέτηση δυο δεικτών: του δείκτη ρευστότητας (liquidity coverage ratio) και του δείκτη σταθερής χρηματοδότησης (net stable

funding ratio). Ο δείκτης ρευστότητας διασφαλίζει ότι μια τράπεζα είναι προστατευμένη σε περίπτωση εμφάνισης μιας κρίσης λόγω επάρκειας της σε άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού. Ο δείκτης σταθερής χρηματοδότησης εξετάζει τη μακροπρόθεσμη χρηματοδοτική δομή της τράπεζας. Οι εν λόγω δείκτες σχεδιάστηκαν για να αποφευχθεί μια πτώση των τιμών στις χρηματαγορές σε περίπτωση μαζικών πωλήσεων αξιογράφων.

- Δραστηριότητες εκτός ισολογισμού. Η Βασιλεία III εισήγαγε ένα νέο αυστηρότερο κανονιστικό πλαίσιο όσον αφορά τις δραστηριότητες εκτός ισολογισμού, οι οποίες επηρεάζουν τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μειώνοντας έτσι το κίνητρο για εξωχρηματιστηριακές συμφωνίες και την πιθανότητα μεταφοράς ενεργητικού εκτός ισολογισμού προκειμένου να μειωθούν οι ανάγκες για εποπτικά κεφάλαια (εποπτικό arbitrage). Επιπλέον, η υιοθέτηση ενός νέου δείκτη, του δείκτη οικονομικής μόχλευσης, ο οποίος θα περιλαμβάνει και τα στοιχεία εκτός ισολογισμού, θα θέσει ένα ανώτατο λογιστικό όριο στις δραστηριότητες των τραπεζών.
- Παρακολούθηση συστημικού κινδύνου. Η Βασιλεία III πρότεινε επιπλέον κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις συστημικά σημαντικές τράπεζες (systemically important financial institutions) που επηρεάζουν περισσότερο τις τιμές και οδηγούν σε πιστωτική συρρίκνωση. Ωστόσο υπάρχει ακόμα μεγάλη αδυναμία μέτρησης του λεγόμενου συστημικού κινδύνου.

Οι επιπλέον εποπτικές επιβαρύνσεις αύξησαν το κόστος χρηματοδότησης επηρεάζοντας αρνητικά τους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομικής μεγέθυνσης και συρρικνώνοντας την οικονομική δραστηριότητα. Επιπλέον, οι επενδυτές θα έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν μεγαλύτερη πειθαρχία στις τράπεζες δεδομένου ότι θα αναλάβουν και μεγαλύτερο κίνδυνο λόγω της αύξησης της συμμετοχής τους στη χρηματοδότηση. Οι τράπεζες δε θα είναι πλέον εκτεθειμένες σε πελάτες και προϊόντα υψηλού κινδύνου, περιορίζοντας τη χορήγηση εγγυήσεων με δυσμενείς συνέπειες για το διεθνές εμπόριο (Αβραμίδης και Τραύλος, 2013, σελ. 133).

Οι αδυναμίες και η αναποτελεσματικότητα των Συμφώνων της Βασιλείας, καθώς και η εμφάνιση της έντονης χρηματοπιστωτικής κρίσης κατέστησε επιτακτική την

ανάγκη για μεταρρυθμίσεις στον τομέα των τραπεζών. Παρακάτω θα κάνουμε μια σύντομη αναδρομή από την ίδρυση της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης μέχρι τη θέσπιση των μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.

1.3. Ιστορική αναδρομή. Η πορεία από τη δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης μέχρι το όραμα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

Η δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ONE) την 1^η Ιανουαρίου του 1999 δε σηματοδότησε καμία σημαντική αλλαγή όσον αφορά τόσο στην αδειοδότηση όσο και στην εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Με την ίδρυση της ONE, καθιερώθηκε απλά η εφαρμογή μιας ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής στα κράτη μέλη της ευρωζώνης.

Η εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ευρωζώνης παρέμεινε σε εθνικά χέρια, και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) δε συμμετείχε με κανένα τρόπο στην επίβλεψη των ευρωπαϊκών τραπεζών. Ωστόσο, το ενδεχόμενο να μεταφερθούν τα καθήκοντα της αποκλειστικής τραπεζικής εποπτείας στην ΕΚΤ και να αναλάβει καθήκοντα και αρμοδιότητες επίβλεψης των τραπεζικών ιδρυμάτων της ευρωζώνης δεν είχε αποκλειστεί ποτέ (Γκόρτσος, 2014, σελ. 22-23). Τα έτη που ακολούθησαν μετά τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης συζητήθηκε έντονα το ζήτημα ύπαρξης μιας ενιαίας εθνικής εποπτικής αρχής, το οποίο όμως παρέμενε μόνο σε θεωρητικό επίπεδο.

Η δημιουργία ενός κοινού εποπτικού φορέα σε υπερεθνικό επίπεδο, τέθηκε ουσιαστικά για πρώτη φορά το 2009 στα πλαίσια της έκθεσης της Επιτροπής de Larosière με αφορμή την έντονη εμφάνιση της διεθνούς κρίσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Στην έκθεση αυτή, ωστόσο, αποφασίστηκε ότι η ανάγκη μιας ενιαίας εποπτικής αρχής στη ζώνη του ευρώ δεν ήταν επιτακτική και η υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου ίσως να ήταν ανέφικτη. Επιπλέον, τονίστηκε ρητά και η αποφυγή ανάλειψης τέτοιων καθηκόντων από την ΕΚΤ. Η συγκεκριμένη έκθεση έδωσε προτεραιότητα στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος

Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European Financial Stability Facility-EFSF) με τη σύσταση, μεταξύ άλλων, των τριών καλούμενων «Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών» που έχουν ρυθμιστικό ρόλο και εποπτικές αρμοδιότητες σε ειδικές περιπτώσεις, της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA), την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) και την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (EIOPA). Στο πλαίσιο αυτό τέθηκαν και οι βάσεις για τη θεσμοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board-ESRB) στο οποίο και ανατέθηκε ο ρόλος της επίβλεψης του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ευρώπης (Γκόρτσος, 2014, σελ. 23).

Το 2010, και ένα μόλις έτος μετά την έκθεση της Επιτροπής de Larosière, οι παραπάνω προτάσεις ανατράπηκαν πλήρως. Η έντονη εμφάνιση της δημοσιονομικής κρίσης στην ευρωζώνη πυροδότησε την ανάγκη για την ανάδειξη μιας κοινής υπερεθνικής εποπτικής αρχής στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ευρώπης. Οι παραπάνω συζητήσεις διευρύνθηκαν στη δημιουργία της «Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης» (European Banking Union), η οποία συνεπαγόταν την εδραίωση ενός ενιαίου εποπτικού φορέα από την ΕΚΤ στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Γκόρτσος, 2012, σελ. 4-5).

Η ΕΚΤ θα αναλάβει τον εποπτικό ρόλο του τραπεζικού συστήματος αποκλειστικά και όχι την επίβλεψη των καφαιαγορών και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση θα περιλαμβάνει τη διαχείριση και τη διευθέτηση των μη βιώσιμων τραπεζικών ιδρυμάτων, στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, και τη δημιουργία ενός ενιαίου ταμείου για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ που θα συμμετέχουν στην τραπεζική ένωση, του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης. Το υπερεθνικό αυτό ταμείο θα εξασφαλίζει την παροχή κεφαλαίων σε τραπεζικά ιδρύματα που θα αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω έλλειψης καφαιαποίησης αφού πρώτα αποφασιστεί ότι είναι αναγκαία η διευθέτησή τους. Τέλος, η τραπεζική ένωση συνεπάγεται, επίσης, και τη δημιουργία ενός υπερεθνικού συστήματος εγγύησης των καταθέσεων (europa.eu, 2015).

Όλα τα παραπάνω είναι απαραίτητα να συνοδεύονται και από ένα ενιαίο σύνολο κανόνων ουσιαστικού δικαίου (single rulebook), το οποίο πρέπει να υιοθετηθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο EcoFin. Το νεό αυτό κανονιστικό

πλαίσιο θα ορίζει ρητά τους κανόνες βάσει των οποίων θα πραγματοποιείται η αδειοδότηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και θα επιτρέπει την ανάκληση της αδειάς τους σε περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο. Επίσης, θα ορίζει ρητά τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους θα πραγματοποιείται η εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων της τραπεζικής ένωσης, η ρυθμιστική παρέμβαση στον τρόπο λειτουργίας τους, η διευθέτηση και εξυγίανση των μη βιώσιμων τραπεζικών ιδρυμάτων και η λειτουργία του συστήματος εγγύησης καταθέσεων (Γκόρτσος, 2014, σελ. 24)

Στη Σύνοδο Κορυφής της ευρωζώνης (29 Ιουνίου 2012), οι αρχηγοί των κρατών μελών ανέθεσαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την υποβολή συγκεκριμένων νομοθετικών προτάσεων για τη διαμόρφωση ενός ενιαίου μηχανισμού εποπτείας για τα τραπεζικά ιδρύματα με απώτερο στόχο τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Στη Σύνοδο αυτή οι αρχηγοί των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ευρωζώνης αναφέρθηκαν, επίσης, στην ανάγκη διαχωρισμού των τραπεζών και των δημόσιων χρεών (Veron, 2012b, σελ. 3).

Παράλληλα, στη Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που έγινε αργότερα την ίδια ημέρα, αποφασίστηκε να ανατεθεί στον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου – σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον Πρόεδρο της Ευρωομάδας και τον Πρόεδρο της ΕΚΤ- η ανάπτυξη ενός δεσμευτικού σχεδίου για την υλοποίηση μιας ουσιαστικότερης οικονομικής και νομισματικής ένωσης με κύριο στοιχείο της τη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής ήταν η διαμόρφωση μιας τραπεζικής ένωσης χωρίς να καταστεί αναγκαία η προσφυγή σε τροποποίηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών, πράγμα το οποίο θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους θεσμούς της ΕΕ και μέχρι στιγμής είχε αποφευχθεί (Γκόρτσος, 2014, σελ.25).

Στις 12 Σεπτεμβρίου του 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιοποίησε το «Χρονοδιάγραμμα προς μια Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση», μια πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου στην οποία αναφέρονταν ρητά οι ειδικές αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της ΕΚΤ όσον αφορά την προληπτική εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων, καθώς και μια πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του Κανονισμού για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών σε ό,τι αφορά στη συσχέτιση του με τον Κανονισμό

του Συμβουλίου αναφορικά με την ανάθεση ειδικών αρμοδιοτήτων στην ΕΚΤ σχετικά με πολιτικές τραπεζικής επίβλεψης και εποπτείας των τραπεζών της ευρωζώνης (Veron, 2012b, σελ. 3).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε ανακοίνωσή της, πρότεινε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο EcoFin τα παρακάτω (Γκόρτσος, 2014, σελ 25-27):

- Την άμεση υιοθέτηση των δυο παραπάνω προτάσεων Κανονισμών προκειμένου να δρομολογηθεί η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζική Ένωσης. Τα τραπεζικά ιδρύματα της ευρωζώνης θα εξετάζονται από την ΕΚΤ για να διαπιστωθεί το βαθμός βιωσιμότητάς τους και στην περίπτωση που θεωρηθούν βιώσιμα, τα οποιαδήποτε προβλήματα που αντιμετωπίζουν, σχετικά με τη χρηματοδότησή τους και την ανεπάρκεια τους σε κεφάλαια, θα επιλύονται μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (European Stability Mechanism, ESM) στον οποίον και θα υπάγονται τα παραπάνω τραπεζικά ιδρύματα. Ο μηχανισμός αυτός θα εξασφαλίζει τη μείωση του δημόσιου χρέους και την ανακεφαλαίωση των τραπεζών των κρατών μελών της ΕΕ που θα συμμετέχουν στην τραπεζική ένωση.
- Την άμεση υιοθέτηση των προτάσεων Κανονισμών και Οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που εκκρεμούν και αφορούν στην τροποποίηση του πλαισίου ρύθμισης σχετικά με την προληπτική παρέμβαση στο τραπεζικό σύστημα και την ενσωμάτωση των σχετικών προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας III (Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία), την καθιέρωση ενός συνόλου κανόνων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναφορικά με την ανάκαμψη και διαχείριση των μη βιώσιμων τραπεζικών ιδρυμάτων και την τροποποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου που ισχύει για τις εγγυήσεις των τραπεζικών καταθέσεων (Γκόρτσος, 2012, σελ. 7).
- Να γίνει λεπτομερής μελέτη των κατάλληλων συνθηκών προκειμένου να είναι εφικτά μεσοπρόθεσμα: ένας ενιαίος φορέας διαχείρισης των προβληματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ένα ενιαίο ταμείο που ρόλος του θα είναι η χρηματοδότηση των τραπεζών που θα παρουσιάζουν έλλειψη κεφαλαίων

εφόσον διαπιστωθεί ότι είναι αναγκαία για κάθε τραπεζικό ίδρυμα και, τέλος, ένας ενιαίο υπερεθνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων.

Κατά τη διάρκεια του 2013, οι εξελίξεις όσον αφορά το κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο ήταν θεαματικές και ταχύτατες. Τον Οκτώβριο του 2013 το Συμβούλιο EcoFin υιοθέτησε τον Κανονισμό αναφορικά με τα ειδικά καθήκοντα της ΕΚΤ στην επίβλεψη του τραπεζικού τομέα της ευρωζώνης και το θεσμικό πλαίσιο για τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και τον Κανονισμό σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην ΕΚΤ.

Οι δυο παραπάνω Κανονισμοί περιλάμβαναν ως βασικά τους συστατικά στοιχεία την μετάβαση της εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της ευρωζώνης από τους διαφορετικούς εποπτικούς φορείς στην ΕΚΤ, τη ρητή διατύπωση των ειδικών καθηκόντων που αναλαμβάνει η ΕΚΤ όσον αφορά την επίβλεψη των τραπεζών της ένωσης, την εφαρμογή ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού αναφορικά με την άσκηση των ειδικών καθηκόντων της ΕΚΤ, την ένταξη του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας χωρίς να επηρεαστούν τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Αρχής των Τραπεζών και, τέλος, τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού διαχωρισμού των νομισματικών και λοιπών καθηκόντων των ΕΚΤ από τα νέα της καθήκοντα στην τραπεζική εποπτεία (Γκόρτσος, 2014, σελ. 28-29).

Παρότι προτάθηκε από το 2012, η ουσιαστική υλοποίηση της τραπεζικής ένωσης πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2014. Οι εθνικοί εποπτικοί φορείς μεταβίβασαν το ρόλο τους στην ΕΚΤ, η οποία αποτελεί την κύρια εποπτεύουσα αρχή των τραπεζών της ευρωζώνης από τις 4 Νοεμβρίου του 2014 (Κωστούλας, 2014). 128 τράπεζες από όλη την Ευρώπη εξετάστηκαν σε διάφορους τομείς προκειμένου να εντοπιστούν τα επίπεδα βιωσιμότητάς τους και τα δυνατά και αδύνατα σημεία τους ως προς την κεφαλαιαγορά. Μετά τη θέσπιση του Μηχανισμού Εποπτείας, ακολούθησε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Εξυγίανσης, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 2015, έδωσε όλες τις κατευθυντήριες γραμμές για την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης μετά το 2016 (Iogiosermis, 2015).

1.4. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής ένωσης

Η ανάγκη για ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των τραπεζών της ευρωζώνης ήταν κυρίως απόρροια της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης και της αδυναμίας των εθνικών κυβερνήσεων να ελέγξουν αποτελεσματικά τις ισχυρές τράπεζες τους και τα προβλήματα κεφαλαιοποίησης και βιωσιμότητάς τους. Η ιδέα γεννήθηκε λόγω της έντονης χρηματοπιστωτικής κρίσης της ευρωζώνης και της αδυναμίας των χωρών να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη στο τραπεζικό τους σύστημα (Ρουκανάς & Σκλιας, 2014, σελ. 315). Η στήριξη των τραπεζικών ιδρυμάτων από τις εθνικές τους οικονομίες είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση των ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους, καθώς και την άνοδο της ανεργίας, την αύξηση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και την ανεπιθύμητη επιβάρυνση για τους φορολογούμενους των χωρών αυτών (Αγαθοκλέους, 2014). Επιπλέον, η εξάρτηση μεταξύ κράτους και τραπεζικού τομέα οδήγησε σε διακοπή της δανειοδότησης προς την πραγματική οικονομία μετά την εμφάνιση της κρίσης του χρηματοπιστωτικού τομέα της ευρωζώνης. Οι τράπεζες της ευρωζώνης αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο της κατάρρευσης κυρίως λόγω της αναποτελεσματικής αυτοδιοίκησης και λειτουργίας τους με οδυνηρές συνέπειες για τις οικονομίες των χωρών τους (Αγαθοκλέους, 2014).

Άλλωστε, είναι γνωστή η εξάρτηση των χωρών της Ευρώπης από το τραπεζικό σύστημα, με το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Κύπρο και την Ιρλανδία να καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις ως προς το μέγεθος του τραπεζικού τομέα. Όσον αφορά το σύνολο της ευρωζώνης, το σύνολο του ενεργητικού των τραπεζών είναι τρισήμιση φορές το παραγόμενο προϊόν της, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, όπου ο χρηματοπιστωτικός τους τομέας περιλαμβάνει μόλις το 78% του ΑΕΠ και δεν τυγχάνει τόσο μεγάλης σημασίας όσο στην ευρωπαϊκή οικονομία (Πανεπιστήμιο Αθηνών elearning, 2013).

Η ανάγκη για εξάλειψη της αβεβαιότητας και βελτίωση της ρύθμισης και της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα της ΕΕ, και ιδίως της ευρωζώνης, ήταν επιτακτική. Ως εκ τούτου, η δημιουργία μιας τραπεζικής ένωσης σαν ένα σύστημα για την εποπτεία και την εξυγίανση των τραπεζών σε επίπεδο ΕΕ ήταν απαραίτητη. Το σύστημα αυτό θα διασφαλίζει την ασφάλεια και την αξιοπιστία του τραπεζικού τομέα της ευρωζώνης και της ευρύτερης ΕΕ. Αυτό θα επιτυγχάνεται με την άμεση

εξυγίανση των μη βιώσιμων τραπεζικών ιδρυμάτων χωρίς την προσφυγή στα κρατικά έσοδα και με τις ελάχιστες δυνατές επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία των κρατών μελών της ΕΕ (europedia.moussis.eu, 2011).

Μέλη της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης θα είναι υποχρεωτικά οι 19 χώρες της ευρωζώνης (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Εσθονία, Ισπανία, Ιταλία, Ιρλανδία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Φιλανδία) και όσα κράτη της ΕΕ εκτός ευρώ επιλέξουν να συμμετάσχουν (Κωστούλας, 2014). Όσον αφορά τις χώρες που θα υιοθετήσουν το ευρώ στο μέλλον, θα εντάσσονται άμεσα στην τραπεζική ένωση, ενώ οι χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ θα συμμετέχουν με την υιοθέτηση μιας συμφωνίας συνεργασίας (gr, 2014).

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση θα περιλαμβάνει ένα ενιαίο σύνολο κανόνων καταρτιζόμενο από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή, καθώς και ένα ενιαίο σύστημα παροχής καταθετικών εγγυήσεων (Alexander, 2014). Οι εγγυήσεις αυτές μπορούν να αποτελέσουν ισχυρό εφόδιο των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ενάντια στη χρηματοοικονομική κρίση. Το όραμα του εγχειρήματος αυτού είναι η αντικατάσταση των σημερινών εγγυήσεων, όπως τις γνωρίζουμε, με ένα κοινό σύστημα εγγύησης καταθέσεων και ένα μηχανισμό ρύθμισης για τη διαχείριση και εξυγίανση των μη φερέγγυων και μη βιώσιμων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τα τραπεζικά ιδρύματα με χαμηλή κεφαλαιοποίηση, θα λαμβάνουν άμεσα οικονομική βοήθεια με την παροχή κεφαλαίων από του οργανισμούς διάσωσης της ΕΕ. Ως εκ τούτου, όλες οι τράπεζες θα είναι θωρακισμένες κεφαλαιακά ανά πάσα στιγμή (europa.eu, 2014).

Η τραπεζική ένωση αναφέρεται σε μια δημοσιονομική ένωση, η οποία θα παρέχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη δυνατότητα να ασκήσει βέτο στους προϋπολογισμούς των κρατών μελών της ευρωζώνης. Τα εθνικά χρέη θα μετατρέπονται ταυτόχρονα σε ένα κοινό χρέος όλων των συμμετεχόντων κρατών μελών. Με άλλα λόγια, τα εθνικά χρέη θα μετατρέπονται σε ευρωμόλογα, πράγμα που σημαίνει ότι δε θα αποτελούν πλέον υποχρέωση της κάθε εθνικής οικονομίας, αλλά κοινή υποχρέωση όλων των κρατών μελών της ΕΕ (logiosermis, 2014). Η ευθύνη των αποφάσεων για τα πόσα

επιπλέον ομόλογα θα εκδίδονται και για λογαριασμό ποιού κράτους θα βαραίνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή το Ευρωπαϊκό Υπουργείο Οικονομικών.

Σε πολιτικό επίπεδο, η νομοθετική εξουσία δε θα ασκείται από το κοινοβούλιο του κάθε κράτους μέλους της ΕΕ αλλά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι αυτό που θα λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τα διαρθρωτικά ζητήματα της δημοσιονομικής, τραπεζικής και νομισματικής ένωσης της ΕΕ. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, καθώς και όσοι έχουν την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία της ΕΕ θα λογοδοτούν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο με τη σειρά του θα έχει τη δικαιοδοσία να απαλλάσσει από τα καθήκοντά τους τα άτομα εκείνα που δεν είναι σε θέση να διεκπεραιώσουν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους και τις καθημερινές λειτουργίες της ΕΕ (Iogiosermis, 2014).

Η τραπεζική ένωση θα αποτελείται από τρεις βασικούς πυλώνες (Καρβούνης, 2014): τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism), τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism) και το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης των καταθέσεων (Deposit Guarantee Scheme) τα οποία θα αναλύσουμε εκτενώς στα επόμενα κεφάλαια.

Κεφάλαιο 2: Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

2.1. Εισαγωγή

Ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός (Single Supervisory Mechanism-SSM) αποτελεί το πρώτο βασικό συστατικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και συνιστά ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Ο μηχανισμός τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου του 2013 και λειτουργεί πλήρως από τις 4 Νοεμβρίου του 2014 (Καρβούνης, 2014). Η ΕΚΤ έχει αναλάβει το ρόλο της επίλεξης των 6.000 τραπεζών της ευρωζώνης και των τραπεζών των χωρών της ΕΕ που επιθυμούν να συμμετέχουν στην τραπεζική ένωση, ασκώντας τους τον απαραίτητο έλεγχο, ελέγχοντας την ποιότητα των δανείων που παρέχουν, αξιολογώντας τους κινδύνους που αναλαμβάνουν και λαμβάνοντας τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα στις περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο (Αγαθοκλέους, 2014).

Η προσέγγιση του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας βασίζεται σε εννέα αρχές, οι οποίες διέπουν οποιαδήποτε ενέργεια σε επίπεδο ΕΚΤ ή κεντρικής διαχείρισης αλλά και σε εθνικό επίπεδο και συμβάλλουν στην αποτελεσματική λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Οι εννέα αυτές αρχές είναι οι εξής (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Οκτώβριος):

- Χρήση βέλτιστων πρακτικών
- Ακεραιότητα και αποκέντρωση
- Ομοιογένεια στο εσωτερικό του Μηχανισμού
- Συμβατότητα με την ενιαία αγορά
- Ανεξαρτησία και λογοδοσία
- Προσέγγιση βάσει κινδύνου. Λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός που επηρεάζει μια πιθανή χρεωκοπεία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος τη σταθερότητα

ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος, καθώς και η πιθανότητα να συμβεί μια τέτοια χρεωκοπεία.

- Αναλογικότητα. Μεγαλύτερη σημασία και βαρύτητα δίνεται στα μεγαλύτερα και πιο πολύπλοκα τραπεζικά ιδρύματα και στις θυγατρικές που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στον εσωτερικό ενός σημαντικού τραπεζικού ομίλου
- Επαρκή επίπεδα εποπτικής δραστηριότητας για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα
- Αποτελεσματικά και έγκαιρα διορθωτικά μέσα. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός παρεμβαίνει όσο το δυνατόν πιο έγκαιρα προκειμένου να περιορίσει τις δυνητικές ζημιές για τους πιστωτές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων και των καταθετών. Επιπλέον, συνεργάζεται και με άλλες σχετικές αρχές προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι μηχανισμοί εξυγίανσης που προβλέπονται τόσο από την εθνική νομοθεσία, όσο και από τη νομοθεσία της ένωσης

2.2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και εποπτικά καθήκοντα

Στο άρθρο 127, παράγραφος 6, της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ, ανατίθεται η άμεση εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της τραπεζικής ένωσης στην ΕΚΤ (Γκόρτσος, 2014, σελ. 29). Στα καθήκοντα άσκησης νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, που είχε μέχρι τώρα η ΕΚΤ, προστίθενται επίσης ειδικά εποπτικά καθήκοντα του τραπεζικού τομέα. Ως εκ τούτου, η ΕΚΤ έχει πλέον σαν ευθύνη να φροντίζει για την αποτελεσματική λειτουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού σε συνεργασία πάντα με τους αρμόδιους εθνικούς φορείς των συμμετεχουσών χωρών της ΕΕ (Zavvos, 2013, σελ. 5).

Δημιουργείται πλέον ένα νέο σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας που θα περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τους εθνικούς αρμόδιους φορείς των συμμετεχόντων χωρών της ΕΕ και θα αφορά τόσο τα κράτη μέλη της ευρωζώνης όσο και τις χώρες που βρίσκονται εντός ΕΕ, δεν χρησιμοποιούν το ευρώ σαν νομισμά τους, και επιθυμούν να συνεργαστούν στενά με τον Ενιαίο Μηχανισμό Εποπτείας. Σκοπός του

του μηχανισμού αυτού είναι, αφενός να διασφαλιστεί η ασφάλεια, η εύρυθμη λειτουργία και η ευρωστία του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος και, αφετέρου να ενισχύσει την προσπάθεια για χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση και σταθερότητα στην Ευρώπη (Zavvos, 2013, σελ.17).

Τα νέα ειδικά καθήκοντα εποπτείας της ΕΚΤ θα περιλαμβάνουν τη χορήγηση και ανάκληση αδειών λειτουργίας σε πιστωτικά ιδρύματα, την εκπλήρωση των καθηκόντων των εθνικών φορέων εποπτείας σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο που αναφέρεται στη ελεύθερη εγκατάσταση και παροχή υπηρεσιών από τραπεζικά ιδρύματα, την άσκηση μικροπροληπτικής εποπτείας και την αξιολόγηση των γνωστοποιήσεων που αφορούν στην απόκτηση και τη διάθεση ειδικών συμμετοχών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, η ΕΚΤ έχει την ευθύνη να διασφαλίζει ότι όλα τα τραπεζικά ιδρύματα θα συμμορφώνονται και θα ακολουθούν τις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου, οι οποίες υποχρεώνουν κάθε τραπεζικό ίδρυμα να διαθέτει άρτιες ρυθμίσεις διακυβέρνησης. Στα ειδικά της καθήκοντα εντάσσεται, ακόμα, και η εκτέλεση καθηκόντων εποπτείας για τα σχέδια ανάκαμψης των τραπεζών, καθώς και η έγκαιρη παρέμβαση σε τραπεζικά ιδρύματα που δεν πληρούν τις απαιτήσεις της προληπτικής εποπτείας (Γκόρτσος, 2014β, σελ. 22).

Η ΕΚΤ επιφορτίζεται με αρμοδιότητες σχετικές με τη διενέργεια εποπτικών ελέγχων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της τραπεζικής ένωσης προκειμένου να διασφαλιστεί η οικεία νομοθεσία της ΕΕ. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να εκδίδει άμεσα Κανονισμούς που εξειδικεύουν τα επιβαλλόμενα από αυτήν καθήκοντα στα πιστωτικά ιδρύματα, μπορεί να εγκρίνει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις και να λαμβάνει αποφάσεις, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη την ενωσιακή νομοθεσία. Η δράση της οριοθετείται από τα σχέδια ρυθμιστικών και εκτελεστικών τεχνικών προτύπων που εκπονεί η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών και εγκρίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τέλος, η ΕΚΤ, και όχι οι εθνικοί φορείς εποπτείας, θα έχει επίσης το ρόλο έγκρισης των εξαγορών και των συγχωνεύσεων του τραπεζικού τομέα σύμφωνα με τον Κανονισμό 1024/2013 του Συμβουλίου (Αγγέλου, 2014).

Πριν την ανάθεση των νέων της καθηκόντων, η ΕΚΤ διενέργησε μια σειρά αξιολογήσεων στα ισχυρότερα και μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της

ευρωζώνης. Οι διαδικασίες αξιολόγησης των τραπεζικών ιδρυμάτων της ένωσης περιλάμβαναν (Allen, Carletti & Gray, 2013, σελ. 21):

- την αξιολόγηση κινδύνων για σκοπούς εποπτείας (supervisory risk assessment), όπου τα τραπεζικά ιδρύματα εξετάστηκαν ως προς τους κινδύνους που αφορούν, μεταξύ άλλων, στη ρευστότητα, τη μόχλευση και τη χρηματοδότηση των εν λόγω ιδρυμάτων
- τον έλεγχο ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού (asset quality review), προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια των ανοιγμάτων των τραπεζικών ιδρυμάτων
- και τη διενέργεια ασκήσεων (με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών) προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress-tests) για να εξεταστεί η αντοχή των ισολογισμών των τραπεζικών ιδρυμάτων σε σενάρια ακραίων καταστάσεων

Σκοπός της ΕΚΤ είναι να διενεργήσει αυστηρούς ελέγχους στους ισολογισμούς των συστημικά σημαντικών τραπεζών, να αποκαλύψει ενδεχομένως τις κρυμμένες ζημιές και τα υπερτιμημένα πάγια και να μεριμνήσει για ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα του τραπεζικού τομέα, αυτό των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ζήτημα που συνδέεται άμεσα και με το δείκτη ανεργίας. Τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερος ενθαρρυντικά και αντιπροσωπευτικά της σημαντικής προόδου του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα όσον αφορά στη σταθεροποίησή του. Επιπλέον, πρόοδος σημειώθηκε και στην κεφαλαιακή θέση των ευρωπαϊκών τραπεζών, οι οποίες ενισχύθηκαν κατά 200 δις € από τον ιδιωτικό τομέα (Γκόρτσος, 2014β, σελ.15).

Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός έχει αναπτύξει μια κοινή μεθοδολογία για τη συνεχιζόμενη αξιολόγηση των κινδύνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των ρυθμίσεων διακυβέρνησης τους και της κατάστασής τους όσον αφορά τα κεφάλαια και τη ρευστότητα. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται τόσο στα συστημικά σημαντικά ιδρύματα, όσο και στα υπόλοιπα λιγότερο σημαντικά. Οι αρχές εποπτείας εξετάζουν λεπτομερώς και αξιολογούν όλους τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τα τραπεζικά ιδρύματα, το αντίκτυπο των κινδύνων αυτών για το συνολικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς και τους κινδύνους που εντοπίζονται

κατά τη διενέργεια των stress-tests, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη την φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας περιλαμβάνει (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Οκτώβριος):

- ένα σύστημα αξιολόγησης κινδύνων, το οποίο αξιολογεί τα επίπεδα και τους ελέγχους κινδύνου των πιστωτικών ιδρυμάτων
- ένα ολοκληρωμένο έλεγχο της εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (Internal Capital Adequacy Assessment Process- ICAAP) και της εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process- ILAAP)
- μια μεθοδολογία ποσοτικού προσδιορισμού του κεφαλαίου και της ρευστότητας, η οποία αξιολογεί τις ανάγκες ενός πιστωτικού ιδρύματος σε κεφάλαιο και ρευστότητα με δεδομένα τα αποτελέσματα της αξιολόγησης κινδύνων

Στόχος της ΕΚΤ είναι να διασφαλίσει την ύπαρξη ενός ισχυρού ευρωπαϊκού εποπτικού μηχανισμού που είναι ανεξάρτητος από εθνικά συμφέροντα και να αποδυναμώσει τους δεσμούς τραπεζών και κρατών μελών, έχοντας σαν γνώμονα τη εξασφάλιση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στο ευρωπαϊκό τραπεζικό τοπίο (europa.eu, 2015). Επιπλέον, θα εξασφαλίζει την αποτελεσματική και συνεπή εφαρμογή του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων για χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης (europedia.moussis.eu, 2011).

Η ΕΚΤ έχει τη δικαιοδοσία να επιβάλλει κυρώσεις σε διάφορους τομείς που συμπίπτουν στις αρμοδιότητες και ιδίως για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της ΕΕ, τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και τη συλλογή στατιστικών πληροφοριών (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 469/2014 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας). Ωστόσο, η ανάθεση των καθηκόντων εποπτείας στην ΕΚΤ όσον αφορά στα πιστωτικά ιδρύματα των κρατών μελών, δε θα πρέπει να επηρεάζει τον τρόπο λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Εποπτική Αρχή (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), θεσπίστηκε (Κανονισμός 1093/2010) και διατηρεί το ρόλο της στην εκπλήρωση των

ιδιαίτερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και την αποτελεσματική εφαρμογή του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων που ισχύει για όλα τα κράτη μέλη και προωθεί τη σύγκλιση των πρακτικών εποπτείας στο σύνολο της Ε.Ε. (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1022/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου).

Τα καθήκοντα των ειδικών αρμόδιων αρχών, από την άλλη, περιλαμβάνουν τη λήψη διάφορων κοινοποιήσεων, από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που αναφέρονται στο δικαίωμα εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, καθώς και την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Ρόλος τους, επίσης, είναι να προλαμβάνουν και να αντιλαμβάνονται καταστάσεις κατά τις οποίες το χρηματοπιστωτικό σύστημα χρησιμοποιείται για τη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση ενεργειών τρομοκρατίας. Επιπλέον, οφείλουν να επιβλέπουν αποτελεσματικά τις υπηρεσίες πληρωμών και να αναλαμβάνουν την μικρο-προληπτική εποπτεία των υποκαταστημάτων που ανοίγουν σε τραπεζικά ιδρύματα τρίτων χωρών, καθώς και φορέων που δεν καλύπτονται από το ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων βάσει του ενωσιακού δικαίου, αλλά υπόκεινται σε εποπτεία ως πιστωτικά ιδρύματα βάσει του εθνικού δικαίου (Γκόρτσος, 2014β, σελ. 24).

Η ΕΚΤ διαθέτει την άμεση εποπτεία αφενός των χρηματοδοτικών εταιρειών συμμετοχών και μεικτών χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών και αφετέρου, των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων εγκατεστημένων σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη, τα οποία λειτουργούν στην επικράτεια συμμετεχόντων κρατών μελών εφόσον οι ως άνω οντότητες είναι σημαντικές (Κανονισμός 468/2014/ΕΚΤ).

Πιο αναλυτικά, στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, που εφαρμόζεται από την ΕΚΤ, σε συνεργασία πάντοτε με τους αρμόδιους εθνικούς φορείς, υπάγονται τα εξής χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Γκόρτσος, 2014, σελ. 30):

- Τα τραπεζικά ιδρύματα που θεωρούνται «συστηματικά σημαντικά», δηλαδή τα ιδρύματα αυτά που είναι αρκετά ισχυρά και επηρεάζουν έντονα το συνολικό τραπεζικό σύστημα τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να θεωρηθεί ένα τραπεζικό ίδρυμα, συστημικά σημαντικό είναι το σύνολο του ενεργητικού του

να υπερβαίνει τα 30 δις €, ο λόγος του ενεργητικού τους προς το ΑΕΠ του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένα να υπερβαίνει το 20%, εκτός και αν το ενεργητικό τους είναι μικρότερο από 5 δις €, ή οι εθνικοί φορείς εποπτείας να κρίνουν ότι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι συστημικά σημαντικό για την εθνική τους οικονομία. Στην τελευταία περίπτωση, οφείλουν να ενημερώσουν την ΕΚΤ, η οποία θα έχει και τον τελικό λόγο. Επιπλέον, η ΕΚΤ έχει το δικαίωμα, με δική της πρωτοβουλία να κρίνει ένα τραπεζικό ίδρυμα ως συστημικά σημαντικό, εάν αυτό έχει ιδρύσει θυγατρικές σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη και οι διασυνοριακές απαιτήσεις και υποχρεώσεις του αποτελούν σημαντικό τμήμα του ισολογισμού του.

- Τα τραπεζικά ιδρύματα που έχουν είτε ζητήσει είτε λάβει άμεση ενίσχυση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) ή τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM).
- Τα τρία πιο συστημικά σημαντικά τραπεζικά ιδρύματα κάθε κράτους μέλους της τραπεζικής ένωσης. Εξαιρούνται ειδικές περιπτώσεις όπου οι συνθήκες υπαγορεύουν το αντίθετο.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε, ότι προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή εποπτικών προτύπων υψηλής ποιότητας, η ΕΚΤ έχει διαρκώς της δικαιοδοσία υπαγωγής στην άμεση εποπτεία της, ενός ή περισσότερων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, είτε έπειτα από δική της πρωτοβουλία, είτε μετά από αίτημα μιας διεθνούς αρμόδιας εθνικής αρχής (Γκόρτσος, 2014, σελ. 31).

Η καθημερινή εποπτεία γίνεται από Μεικτές Εποπτικές Ομάδες, οι οποίες απαρτίζονται από προσωπικό τόσο της ΕΚΤ όσο και των ειδικών αρμόδιων αρχών. Η ΕΚΤ έχει συγκροτήσει τις παρακάτω τέσσερις Γενικές Διευθύνσεις που έχουν την ευθύνη εκτέλεσης των ειδικών εποπτικών καθηκόντων που έχει αναλάβει σε συνεργασία με τους εθνικούς αρμόδιους φορείς (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Οκτώβριος):

- Τη Γενική Διεύθυνση Μικροπροληπτικής Εποπτείας I και II, οι οποίες είναι υπεύθυνες για την άμεση καθημερινή εποπτεία των σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η Γενική Διεύθυνση Μικροπροληπτικής

Εποπτείας I είναι υπεύθυνη για τους πιο σημαντικούς τραπεζικούς ομίλους (περίπου 30 σε αριθμό), ενώ η Γενική Διεύθυνση Μικροπροληπτικής Εποπτείας II είναι υπεύθυνη για τους υπόλοιπους σημαντικούς ομίλους.

- Τη Γενική Διεύθυνση Μικροπροληπτικής Εποπτείας III, η οποία είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη των λιγότερο σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που ασκείται από τις εθνικές αρμόδιες αρχές.
- Τη Γενική Διεύθυνση Μικροπροληπτικής Εποπτείας IV, η οποία είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση οριζόντιων και εξειδικευμένων καθηκόντων που αφορούν όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υπό την εποπτεία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού και παρέχει εξειδικευμένη εμπειρογνομosύνη επί ειδικών πτυχών της εποπτείας.

Η καθημερινή εποπτεία των σημαντικών ομίλων γίνεται από τις Μεικτές Εποπτικές Ομάδες, οι οποίες έχουν την υποστήριξη των τμημάτων της Γενικής Διεύθυνσης Μικροπροληπτικής Εποπτείας IV. Για κάθε σημαντικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα συγκροτείται και η αντίστοιχη Μεικτή Εποπτική Ομάδα. Κάθε Μεικτή Εποπτική Ομάδα έχει το δικό της συντονιστή στην ΕΚΤ, ο οποίος έχει την ευθύνη εκτέλεσης των εποπτικών δραστηριοτήτων (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Οκτώβριος).

Από το Νοέμβριο του 2014, υπάγονται στην άμεση επίβλεψη της ΕΚΤ 128 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που αφορούν πάνω από το 82% του τραπεζικού συστήματος της ευρωζώνης σε όρους ενεργητικού των ισολογισμών του συνόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων. Όσον αφορά τα υπόλοιπα 5.800 πιο μικρά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπάγονται στην τραπεζική ένωση, θα συνεχίσουν να βρίσκονται κάτω από την εποπτεία των εθνικών εποπτικών αρχών, υπό τις Οδηγίες της ΕΚΤ και υπό την επιφύλαξη της εξουσίας που διαθέτει η ΕΚΤ σε ορισμένες περιπτώσεις να αποφασίζει ότι θα ασκεί η ίδια την άμεση εποπτεία τους, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή των κανόνων εποπτείας (Γκόρτσος, 2014, σελ. 31).

2.3. Οι εξουσίες και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

2.3.1. Οι εξουσίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Επίσης, με τον Κανονισμό 1024/2013 καθιερώθηκαν ρυθμιστικές διατάξεις για ζητήματα όπως οι διεθνείς σχέσεις και οι ειδικές εποπτικές εξουσίες της ΕΚΤ. Στις βασικές εξουσίες της ΕΚΤ περιλαμβάνονται (Γκόρτσος, 2014β, σελ. 26):

- η υποβολή αιτήματος για παροχή πληροφοριών
- η διεξαγωγή γενικών ερευνών
- η διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων
- η υποβολή αιτήματος για άδεια δικαστικής αρχής

Η ΕΚΤ μπορεί σε διαρκή βάση να κάνει χρήση των παραπάνω εξουσιών. Επιπλέον, η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα ανά πάσα στιγμή να απαιτεί πληροφορίες από τις αρμόδιες εθνικές αρχές για να εξακριβώσει την σωστή εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Όσον αφορά την εξουσία της ως προς την παροχή πληροφοριών, η ΕΚΤ με την ανάθεση των νέων καθηκόντων της, έχει την εξουσία να απαιτεί την παροχή όλων των απαραίτητων πληροφοριών από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εταιρείες χρηματοπιστωτικών συμμετοχών, μεικτές χρηματοοικονομικές εταιρείες συμμετοχών και εταιρείες συμμετοχών και εταιρείες συμμετοχών μεικτής δραστηριότητας των οποίων οι εγκαταστάσεις βρίσκονται στα συμμετέχοντα στην τραπεζική ένωση κράτη μέλη, καθώς και από πρόσωπα που ανήκουν στις παραπάνω οντότητες και τρίτους στους οποίους έχουν ανατεθεί καθήκοντα ή δραστηριότητες από τις παραπάνω οντότητες.

Επιπλέον, η ΕΚΤ είναι σε θέση να διεξάγει γενικές έρευνες για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα και να αιτείται την υποβολή εγγράφων, να εξετάζει τα βιβλία και τα αρχεία των εν λόγω προσώπων, να απαιτεί αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών, να λαμβάνει μαρτυρίες, είτε γραπτές είτε προφορικές, από τα παραπάνω πρόσωπα ή τους εκπροσώπους τους ή τα μέλη του προσωπικού τους και να εξετάζει οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο δέχεται να ερωτηθεί με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών που

σχετίζονται με το αντικείμενο της έρευνας που διεξάγεται. Η ΕΚΤ, επίσης, μπορεί να διεξάγει επιτόπιες επιθεωρήσεις σε επιχειρησιακές εγκαταστάσεις νομικών προσώπων, χωρίς εκ των προτέρων ειδοποίηση, προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα των επιθεωρήσεων αυτών.

Στις ειδικές εποπτικές εξουσίες της ΕΚΤ συγκαταλέγονται η χορήγηση και η ανάκληση της άδειας λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η αξιολόγηση των αποκτήσεων ειδικών συμμετοχών στα τραπεζικά ιδρύματα των συμμετέχοντων κρατών μελών και, τέλος, ειδικές εποπτικές εξουσίες, όπως (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου):

- να απαιτεί από τα τραπεζικά ιδρύματα τη διατήρηση ιδίων κεφαλαίων μεγαλύτερων από αυτών που απαιτούνται για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων που αναφέρονται στη νομοθεσία της ένωσης
- να απαιτεί ενίσχυση στις ρυθμίσεις, τις διαδικασίες, τους μηχανισμούς, και τις στρατηγικές
- να απαιτεί τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εποπτεύει να υλοποιούν ένα σχέδιο που θα παρουσιάζει το βαθμό συμμόρφωσής τους με τις νέες εποπτικές απαιτήσεις και να το υλοποιούν εντός μιας προθεσμίας που θα καθορίζουν τα ίδια
- να απαιτεί την εφαρμογή ειδικών πολιτικών προβλέψεων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και τη μεταχείριση των στοιχείων του ενεργητικού από την άποψη των απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων
- να απαιτεί τη χρήση των καθαρών κερδών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την ενίσχυση των ιδίων κεφαλαίων
- να θέτει όρια σε ορισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες και να ζητάει διακοπή των δραστηριοτήτων εκείνων που είναι επισφαλείς και παρουσιάζουν κινδύνους
- να περιορίζει, όσο είναι δυνατόν, τους κινδύνους ορισμένων χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων, συστημάτων, υπηρεσιών και προϊόντων

- να θέτει όρια στη μεταβλητή αμοιβή ως ποσοστό του συνόλου των καθαρών εσόδων, όταν το ύψος της δε συμφωνεί με τη διατήρηση μιας υγιούς κεφαλαιακής βάσης
- να θέτει όρια και, σε περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο, να απαγορεύει τη διανομή των κερδών του ιδρύματος στους μετόχους ή τους κατόχους των ιδίων κεφαλαίων, εκτός από τις περιπτώσεις που συνιστά αθέτηση υποχρέωσης του ιδρύματος
- να αιτείται επιπρόσθετες ή πιο συχνές υποβολές αναφορών
- να επιβάλλει συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά τη ρευστότητα
- να απομακρύνει, όταν κρίνεται απαραίτητο, τα όργανα διοίκησης των τραπεζικών ιδρυμάτων που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της ενωσιακής νομοθεσίας

Τέλος, η ΕΚΤ έχει επίσης την εξουσία της αρχής υποδοχής και συνεργασίας στην ενοποιημένη εποπτεία, καθώς και την εξουσία επιβολής διοικητικών κυρώσεων. Η ΕΚΤ είναι σε θέση να επιβάλει διοικητικά χρηματικά πρόστιμα έως και το διπλάσιο των κερδών που αποκτήθηκαν ή των ζημιών που αποφεύχθηκαν λόγω κάποια παράβασης, σε περίπτωση που το ποσό αυτό μπορεί να προσδιορισθεί. Διαφορετικά επιβάλλεται πρόστιμο ίσο του 10% του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών ενός νομικού προσώπου κατά την προηγούμενη χρήση ή άλλες χρηματικές κυρώσεις που προβλέπονται από τη σχετική ενωσιακή νομοθεσία.

2.3.2. Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

2.3.2.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποτελεί το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ και απαρτίζεται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των 19 χωρών μελών της ευρωζώνης. Οι

αρμοδιότητές του περιλαμβάνουν τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών και τη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ και το Ευρωσύστημα, τη χάραξη νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ και, σε σχέση με τις νέες εποπτικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ, την έκδοση αποφάσεων όσον αφορά το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνονται οι εποπτικές αποφάσεις και την έγκριση σχεδίων αποφάσεων που προτείνει το Εποπτικό Συμβούλιο (βλ. παρακάτω) βάσει της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης.

2.3.2.2. Το Εποπτικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Το Εποπτικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό και την εκπλήρωση των ειδικών καθηκόντων της ΕΚΤ και την υποβολή ολοκληρωμένων σχεδίων αποφάσεων που θα εγκρίνονται από το ΔΣ της ΕΚΤ και αποτελείται από τα παρακάτω μέλη (Γκόρτσος, 2014β, σελ. 29-30):

- τον Πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου, ο οποίος δεν αποτελεί μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου αλλά επιλέγεται από αυτό. Μετά την επιλογή του, το Διοικητικό Συμβούλιο υποβάλλει την πρότασή του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αναμένοντας την έγκρισή τους. Η θητεία του είναι πενταετής και μη ανανεώσιμη.
- τον Αντιπρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου, ο οποίος επιλέγεται μεταξύ της Εκτελεστικής Επιτροπής από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, το οποίο, όπως και παραπάνω, μετά την επιλογή του, υποβάλλει την πρότασή του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αναμένοντας την έγκρισή τους.
- τέσσερις (4) εκπρόσωποι της ΕΚΤ, οι οποίοι διορίζονται από την Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ.
- ένας (1) εκπρόσωπος ανά εθνική εποπτική αρχή, δηλαδή 19 εκπρόσωποι συνολικά.

Επομένως τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου της ΕΚΤ ανέρχονται στα 25.

Το Εποπτικό Συμβούλιο είναι αυτό που σχεδιάζει και εκτελεί τα εποπτικά καθήκοντα του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, αναλαμβάνει όλες τις απαραίτητες προπαρασκευαστικές διαδικασίες και υποβάλλει σχέδια αποφάσεων προς έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Οι αποφάσεις λαμβάνονται μέσω μιας διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης. Σε περίπτωση που το Διοικητικό Συμβούλιο δε διατυπώσει αντίρρηση για ένα σχέδιο απόφασης, που έχει υποβληθεί από το Εποπτικό Συμβούλιο, εντός δέκα ημερών, η απόφαση εγκρίνεται. Η ΕΚΤ έχει, επίσης, συγκροτήσει μια Επιτροπή Μεσολάβησης, η οποία έχει το ρόλο της παρέμβασης σε περιπτώσεις που υπάρχει διαφωνία στις απόψεις των δυο παραπάνω οργάνων της ΕΚΤ (Zavvos, 2013, σελ. 7).

2.3.2.3. Το Διοικητικό Συμβούλιο Επανεξέτασης

Το Διοικητικό Συμβούλιο Επανεξέτασης αποτελείται από πέντε μέλη, τα οποία θεωρούνται πρόσωπα υψηλού κύρους, από κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ένωση και τα οποία δεν εργάζονται στην ΕΚΤ ή σε κάποια εθνική αρμόδια αρχή. Σε αυτό καταφεύγουν όλα τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που αιτούνται εσωτερικές διοικητικές επανεξετάσεις των αποφάσεων της ΕΚΤ (ecb.europa.eu, 2014). Ανάλογα με το επείγον του θέματος, το Διοικητικό Συμβούλιο Επανεξέτασης γνωμοδοτεί το πολύ δυο μήνες μετά την παραλαβή της αίτησης και κατόπιν την παραπέμπει στο Εποπτικό Συμβούλιο για να γίνει η προετοιμασία του νέου σχεδίου απόφασης. Το Εποπτικό Συμβούλιο, με τη σειρά του, αφού λάβει υπόψην του τη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου Επανεξέτασης, υποβάλλει σε σύντομο χρονικό διάστημα νέο σχέδιο απόφασης, το οποίο καταργεί την αρχική απόφαση, αντικαθιστώντας της είτε με μια πανομοιότυπη, είτε με μια τροποποιημένη απόφαση. Στην τελική φάση, το νέο σχέδιο απόφασης εγκρίνεται, εκτός εάν το Διοικητικό Συμβούλιο εκφράσει τις αντιρρήσεις του εντός δέκα ημερών (hba, 2015).

2.3.2.4. Το Τμήμα Εποπτικών Πολιτικών και το Τμήμα Ανάπτυξης Μεθοδολογίας και Προτύπων

Το ευρωπαϊκό τραπεζικό ρυθμιστικό πλαίσιο ακολουθεί τις συμφωνίες της Βασιλείας και εναρμονίζεται μέσω του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, το οποίο εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην ενιαία αγορά. Σε αυτό το πλαίσιο, το Τμήμα Εποπτικών Πολιτικών, το οποίο έχει συγκροτηθεί από την ΕΚΤ, βοηθάει στην ανάπτυξη ενός κανονιστικού πλαισίου σχετικά με την προληπτική εποπτεία, σε τομείς σχετικούς με τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τις πρακτικές αμοιβών. Επιπλέον, συντονίζει τη διεθνή συνεργασία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού και συμμετέχει ενεργά στην Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου, την επιτροπή της Βασιλείας και στο Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Οδηγός Τραπεζικής Εποπτείας, 2014).

Επιπλέον, η ΕΚΤ έχει συγκροτήσει και ένα ειδικό Τμήμα Ανάπτυξης Μεθοδολογίας και Προτύπων, ρόλος του οποίου είναι η τακτική επανεξέταση και η ανάπτυξη εποπτικών μεθοδολογιών. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός έχει τη δυνατότητα να εκδίδει τους δικούς του Κανονισμούς και να δίνει οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις εποπτικές μεθοδολογίες και τα κοινά πρότυπα, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις όσον αφορά τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς μηχανισμούς και το ρόλο της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών στην κατάρτιση του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Οκτώβριος).

2.4. Επιπλέον ρυθμιστικές διατάξεις

Εκτός από τη ρητή διατύπωση των νέων ειδικών καθηκόντων της ΕΚΤ, καθιερώθηκαν και επιπλέον διατάξεις που ρυθμίζουν ζητήματα σχετικά με τραπεζικά υποκαταστήματα που είναι εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα στην τραπεζική ένωση κράτη μέλη αλλά η καταστατική τους έδρα βρίσκεται σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη, όπως και ζητήματα σχετικά με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των οποίων η καταστατική έδρα βρίσκεται σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη και τα εν λόγω κράτη επιθυμούν την υπαγωγή των τραπεζικών τους ιδρυμάτων στην εποπτεία της ΕΚΤ, στο

πλαίσιο της διαδικασίας «στενής συνεργασίας» με τους αρμόδιους φορείς συμμετεχόντων κρατών μελών που δεν έχουν σαν νομισμά τους του ευρώ, για τα κράτη δηλαδή που ισχύει παρέκκλιση.

Η παραπάνω «στενή συνεργασία» της καθιερώνεται μέσω της έκδοσης απόφασης από την ΕΚΤ υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις (Γκόρτσος, 2014β, σελ. 28):

- Αφενός, το κράτος μέλος, που εκφράζει ενδιαφέρον να συνεργαστεί στενά με την ΕΚΤ, κοινοποιεί το αίτημά του στα υπόλοιπα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών. Κατά την κοινοποίηση αυτή, το ενδιαφερόμενο μέλος υποχρεούται να διασφαλίσει ότι οι εθνικές αρμόδιες αρχές συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές και τα αιτήματα της ΕΚΤ, καθώς και να διαμοιράζεται κάθε πληροφορία σχετική με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στο εν λόγω κράτος μέλος. Τις πληροφορίες αυτές μπορεί να ζητήσει η ΕΚΤ ανά πάσα στιγμή προκειμένου να τις χρησιμοποιήσει για τη συνολική αξιολόγηση αυτών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Αφετέρου, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να έχει θεσπίσει τη σχετική νομοθεσία έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι η εθνική αρμόδια αρχή του θα είναι υποχρεωμένη να λάβει κάθε απαιτούμενο μέτρο, που έχει ζητηθεί από την ΕΚΤ, σχετικά με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, έχουν καθοριστεί διατάξεις που ρυθμίζουν ζητήματα όπως, η τήρηση των διαδικασιών εγγυήσεων που αφορούν στην έκδοση εποπτικών αποφάσεων και την αναφορά παραβάσεων και το Διοικητικό Συμβούλιο Επανεξέτασης. Σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις, η ΕΚΤ είναι θεσμικά αναξάρτητη όσον αφορά τα εκπλήρωση των ειδικών καθηκόντων εποπτείας της και είναι υποχρεωμένη να λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, καθώς και στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου).

Επίσης, προβλέπονται ρυθμίσεις όσον αφορά στο επαγγελματικό-υπηρεσιακό απόρρητο του Εποπτικού Συμβουλίου και του προσωπικού της ΕΚΤ, το οποίο θα έχει

υπό την ευθύνη του την εκπλήρωση των ειδικών καθηκόντων της ΕΚΤ και την ανταλλαγή πληροφοριών. Η ΕΚΤ είναι υποχρεωμένη να διαθέτει τους απαραίτητους πόρους προκειμένου να ασκήσει με επιτυχία τα ειδικά της καθήκοντα και έχει την εξουσία να μεταφέρει το κόστος άσκησης μικρο-προληπτικής εποπτείας στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εποπτεύει. Τέλος, οι παραπάνω ρυθμιστικές διατάξεις περιλαμβάνουν, επίσης, τον προϋπολογισμό της ΕΚΤ και την ανταλλαγή προσωπικού για την πραγματοποίηση αποσπάσεων με και από τις εθνικές εποπτικές αρχές, με ευθύνη πάντοτε της ΕΚΤ (Γκόρτσος, 2014, σελ. 32).

Σύμφωνα με τη Διοργανική Συμφωνία, που υιοθετήθηκε το Νοέμβριο του 2013 μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ΕΚΤ, η ΕΚΤ έχει την υποχρέωση να υποβάλει ετησίως, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μια έκθεση, η οποία θα παρουσιάζεται από τον Πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου της ΕΚΤ σε δημόσια ακρόαση και θα αφορά στα ειδικά καθήκοντα της. Επιπλέον, μέχρι την έναρξη του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας, η ΕΚΤ ήταν υποχρεωμένη να υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε τριμηνιαία βάση, μια έκθεση σχετικά με την πρόοδο στην υλοποίηση των ρυθμίσεων του Κανονισμού (Κανονισμός Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 2015).

Επιπλέον, η ΕΚΤ έχει την ευθύνη να ενημερώνει την αρμόδια επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις ενέργειες του Εποπτικού Συμβουλίου και τις διαδικασίες που ακολουθεί, καθώς και τα πρακτικά των συνεδριάσεών του. Ο Πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου έχει την υποχρέωση να δίνει το παρόν σε τακτικές ακροάσεις ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο Πρόεδρος της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, από την άλλη, έχει τη δυνατότητα να συνάπτει συναντήσεις εμπιστευτικής φύσεως με τον Πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου της ΕΚΤ.

Τυχόν ερωτήματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πρέπει να απαντώνται εγγράφως από την ΕΚΤ εντός πέντε εβδομάδων. Στις περιπτώσεις εκκαθάρισης κάποιου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, οι μη εμπιστευτικές πληροφορίες θα πρέπει να δημοσιεύονται εκ των υστέρων, όταν παύσουν να ισχύουν οι περιορισμοί στην παροχή τέτοιου είδους πληροφόρησης. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα έχουν από κοινού την εξουσία να εγκρίνουν ή να αποδεσμεύουν τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου (europarl.europa.eu,

2015). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει την υποχρέωση να αποφασίσει εντός έξι εβδομάδων για την έγκριση των παραπάνω.

2.5. Πλεονεκτήματα και κριτική στα νέα εποπτικά καθήκοντα της ΕΚΤ

Η ανάθεση των καθηκόντων εποπτείας στην ΕΚΤ έχει αναμφισβήτητα πολλά πλεονεκτήματα. Κατ'αρχάς, η ανάθεση της τραπεζικής εποπτείας θα αμβλύνει σε σημαντικό βαθμό τους δεσμούς εξάρτησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των κυβερνήσεων των κρατών μελών που ανήκουν τα ιδρύματα αυτά. Αυτή η απεξάρτηση από την επιρροή του κράτους ενδέχεται να αποτελέσει το πρώτο βήμα για να δρομολογηθεί το θεσμικό πλαίσιο που θα οδηγήσει μελλοντικά στη δημιουργία μιας δημοσιονομικής ένωσης στην ΕΕ (Γκόρτσος, 2014, σελ. 37).

Επιπλέον, η ΕΚΤ διαθέτει, χωρίς αμφιβολία, την απαραίτητη τεχνογνωσία για την άσκηση εποπτικών καθηκόντων στα τραπεζικά ιδρύματα της ευρωζώνης, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψην μας την ουσιαστική της συμβολή τόσο στη διαχείριση της πρόσφατης κρίσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, όσο και στην αντιμετώπιση της τρέχουσας δημοσιονομικής κρίσης στην ευρωζώνη (kathimerini, 2014).

Ωστόσο, η ανάθεση της ΕΚΤ ως ενιαία αρχή εποπτείας δεν παύει να κρύβει κάποιους κινδύνους. Η επιφόρτιση της επίβλεψης του τραπεζικού συστήματος σε μια νομισματική αρχή, εκτός από τη δημιουργία ζητημάτων σύγκρουσης συμφερόντων, δημιουργεί, επίσης, και αμφιβολίες για την ικανότητα της ΕΚΤ να εκπληρώσει επιτυχώς τα νομισματικά της καθήκοντα και τη διασφάλιση της σταθερότητας του επιπέδου τιμών στην ευρωζώνη (imerisia, 2014).

Επιπλέον, υπάρχει πάντοτε το ενδεχόμενο στα πρώτα χρόνια της θητείας της, ως αρχής εποπτείας, λόγω έλλειψης επαρκούς εμπειρίας και αναποτελεσματικής άσκησης των εποπτικών της καθηκόντων, ένα ή περισσότερα συστημικά σημαντικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να θεωρηθούν μη φερέγγυα. Σε μια τέτοια περίπτωση, η αξιοπιστία και οι ικανότητες τίθενται υπό έντονη αμφισβήτηση. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητος ο λεπτομερής και αποτελεσματικός σχεδιασμός του θεσμικού,

οργανωτικού και λειτουργικού πλαισίου για την άσκηση των εποπτικών καθηκόντων της ΕΚΤ στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ευρωζώνης προκειμένου να διασφαλιστεί πλήρως το κύρος και η αξιοπιστία της ΕΚΤ (imerisia, 2014).

Παρότι φαινομενικά υπάρχει η εντύπωση ότι η Γερμανία εκφράζει πιο έντονα τις ενστάσεις της για τα νέα καθήκοντα και τη μεταφορά εξουσιών στην ΕΚΤ, στην πραγματικότητα καμία από τις συμμετέχουσες χώρες της ευρωζώνης δε δείχνει ιδιαίτερο ζήλο να προσχωρήσει στις διαδικασίες γιατί φοβάται ίσως ότι μια εποπτεία που δε λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους μέλους και είναι απαλλαγμένη από εθνικές ευαισθησίες μπορεί να είναι καταδικασμένη να αποτύχει στο στόχο της (Παπακωνσταντίνου, 2014).

2.6. Η περίπτωση της Ελλάδας

Από το Νοέμβριο του 2014 η άμεση μικρο-προληπτική εποπτεία των τεσσάρων συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων της Ελλάδος (Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Alpha Bank, Eurobank Ergasias) θα ασκείται από την ΕΚΤ, ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος θα αναλάβει (υπό την καθοδήγηση της ΕΚΤ) την εποπτεία μόνο των μικρότερων και συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων (Λιδωρίκης, 2014).

Οι παραπάνω τράπεζες αποτελούν κάτι παραπάνω από το 80% του ενεργητικού των ισολογισμών του συνόλου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας. Ως εκ τούτου, τα καθήκοντα της ΕΚΤ είναι ιδιαίτερος σημαντικά διότι θα θέσουν τους νέους όρους με τους οποίους τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας αντλούν τα δανειακά τους κεφάλαια, χορηγούν δάνεια, επενδύουν στην αγορά κεφαλαίων, τις αγορές ακινήτων και σε άλλες μη χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες.

Η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης ενδέχεται να έχει πολύ θετικά αποτελέσματα στη σταθεροποίηση και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ωστόσο, πριν την έναρξη της τραπεζικής ενοποίησης, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη και να ρυθμιστούν

βασικά ζητήματα, όπως η σταθεροποίηση των δημοσιονομικών δεικτών και η εξασφάλιση ενός σταθερού πολιτικού κλίματος (Λιδωρίκης, 2014).

Με την προϋπόθεση πιο σταθερών δημοσιονομικών δεικτών και ενός πιο υγιούς πολιτικού κλίματος στην Ελλάδα, μπορεί να επιτευχθεί μια σταδιακή και σταθερή επιστροφή των καταθέσεων στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα προσφυγής των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στις διεθνείς τοπικές αγορές και τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου προκειμένου να αντληθούν επιπλέον δανειακά κεφάλαια, πάντα σε αντιστοιχία με τις δυνατότητες του ελληνικού δημοσίου.

Σαν συνέπεια των παραπάνω, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα μπορέσουν να ανακάμψουν και να βελτιώσουν τη δανειοδοτική τους ικανότητα επαναφέροντάς της στα συνήθη της επίπεδα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ανάκαμψη της πραγματικής οικονομίας, η οποία έχει αρχίσει να υλοποιείται έστω και με δειλά βήματα λόγω του ισχύοντος καθεστώτος ύφεσης. Τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα είναι σε θέση να συνδράμουν με την ιδιαίτερα σημαντική εγγυητική συνδρομή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (Γκόρτσος, 2014).

2.7. Συμπεράσματα/επίλογος

Η ΕΚΤ, με την αναγωγή της ως ενιαία εποπτική αρχή, γίνεται κυρίαρχη και στον τραπεζικό τομέα, αποτελώντας βάση για νέα δεδομένα στο τραπεζικό σύστημα των κρατών μελών της ευρωζώνης, με επίκεντρο την οικειοθελή παραχώρηση της κρατικής εποπτείας σε μια νομισματική αρχή. Συνέπειες του εγχειρήματος αυτό είναι η άμβλυνση της επιρροής που ασκούν οι κυβερνήσεις στα τραπεζικά ιδρύματα των κρατών μελών της ευρωζώνης και η διαφοροποίηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες οι τράπεζες θα επενδύουν σε κρατικά ομόλογα των οικείων κρατών. Επιπλέον, ο ρόλος των κρατικών οργάνων που είναι υπόλογα στα εθνικά κοινοβούλια αποδυναμώθηκε σημαντικά.

Για ορισμένα κράτη μέλη της ευρωζώνης, όπως η Γαλλία ή η Γερμανία, τα νέα αυτά δεδομένα, όπου εποπτική και νομισματική αρχή συμπίπτουν, είναι πρωτόγνωρα, (Γκόρτσος, 2014, σελ. 26). Επιπλέον, είναι προφανές ότι με το νέο κανονιστικό πλαίσιο που αφορά στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζικών ιδρυμάτων, πολλά συστημικά σημαντικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στα κράτη μέλη της ευρωζώνης θα κληθούν να αντλήσουν σημαντικά ποσά ιδίων κεφαλαίων, με τη μορφή κοινών μετοχών, πολλαπλάσια ίσως εκείνων που διαθέτουν σήμερα (Λιδωρίκης, 2014).

Η επιτυχής, ή όχι, εκπλήρωση των νέων της καθηκόντων βαραίνει, τελικά, την ίδια την ΕΚΤ. Το μόνο που απομένει είναι να αποδειχθεί εάν η συγκεκριμένη πρωτοβουλία θα έχει ουσιαστική συμβολή στη διασφάλιση ενός κλίματος σταθερότητας στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα (Γκόρτσος, 2014, σελ. 38).

Κεφάλαιο 3: Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης και το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης των καταθέσεων

3.1. Εισαγωγή

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism-SRM) αποτελεί το δεύτερο βασικό πυλώνα τις τραπεζικής ένωσης και συμπληρώνει τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό. Στόχος του είναι η διασφάλιση ότι ένα τραπεζικό ίδρυμα, που υπάγεται στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό και την εποπτεία της ΕΚΤ, θα είναι σε θέση να εξυγιανθεί αποτελεσματικά, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, με το ελάχιστο δυνατό κόστος για τους φορολογούμενους και την πραγματική οικονομία (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014 Απρίλιος). Ο παραπάνω μηχανισμός τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2015 και θα ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου του 2016, όπως ορίζεται στην Οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών (Καρβούνης, 2014).

3.2. Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης

Ο Μηχανισμός Εξυγίανσης σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτρέπει φαινόμενα διάχυσης των κρίσεων στα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη, καθιστώντας πιο εύκολη και αποτελεσματική τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Επιπλέον, εξασφαλίζει μια κοινή προσέγγιση όσον αφορά τη διαχείριση των μη βιώσιμων τραπεζών, με απώτερο στόχο να ενισχύσει τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη (consilium.europa.eu, 2015). Η δημιουργία του εν λόγω μηχανισμού ήταν απαραίτητη προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος ύπαρξης διαφορετικών και πολλές φορές αντιφατικών αποφάσεων των κρατών μελών για την εξυγίανση των διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών ομίλων που θα μπορούσαν να έχουν αρνητική επιρροή στο συνολικό κόστος της εξυγίανσης (για την εξυγίανση των διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών ομίλων που θα μπορούσαν να έχουν αρνητική επιρροή στο συνολικό κόστος της εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Από το 2016, όταν μια τράπεζα τίθεται σε καθεστώς εξυγίανσης, προκειμένου να είναι σε θέση να ζητήσει εξωτερική βοήθεια, θα πρέπει με ίδια μέσα να μπορεί να καλύψει τουλάχιστον το 8% των υποχρεώσεων της. Στο πλαίσιο αυτό, θα καλούνται να συνεισφέρουν πρώτα οι μέτοχοι της τράπεζας και οι μη πιστωτές. Σε κάθε περίπτωση, οι τραπεζικές καταθέσεις σε όλα τα κράτη μέλη που δεν υπερβαίνουν τα 100.000 € ανά καταθέτη και ανά τράπεζα, θα εξακολουθήσουν να είναι πλήρως προστατευμένες ακόμη και σε περίπτωση χρεοκοπίας της τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο οι αποταμιευτές αισθάνονται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και περιορίζονται τα φαινόμενα υπερβολικών μαζικών αναλήψεων από τις τράπεζες με σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις για ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις οικονομίες των κρατών μελών (Μαλλιάρια, 2015).

Τα φυσικά πρόσωπα και οι μικρές επιχειρήσεις που διατηρούν καταθέσεις υψηλότερες των 100.000 € θα τυγχάνουν προτιμησιακής μεταχείρισης, με την έννοια ότι δε θα επωμίζονται τις ζημιές πριν από άλλους μη εξασφαλισμένους πιστωτές. Επομένως, θα βρίσκονται στο κατώτατο επίπεδο της ιεραρχίας στη διάσωση με ίδια μέσα. Τα κράτη μέλη θα μπορούν, επίσης, να επιλέξουν ένα μεγαλύτερο βαθμό ευελιξίας όσον αφορά τον αποκλεισμό των καταθετών από τη διάσωση μιας τράπεζας που βρίσκεται υπό κατάρρευση (europedia.moussis.eu, 2011).

Όταν κρίνεται απαραίτητη η εξυγίανση μιας τράπεζας, θα λαμβάνονται τα αντίστοιχα μέτρα και κάθε μεμονωμένη περίπτωση θα υπάγεται στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης (βλ. παρακάτω) θα καταρτίζει τα σχέδια εξυγίανσης και θα εκκαθαρίζει άμεσα όλες τις τράπεζες που τελούν υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ. Θα περιλαμβάνει όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που βρίσκονται στα κράτη μέλη της ευρωζώνης, καθώς και στα κράτη που έχουν εντάξει τα τραπεζικά τους ιδρύματα στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, μέσω της διαδικασίας της στενής συνεργασίας (consilium.europa.eu, 2015).

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης αποτελείται από το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, που αποτελεί την αρχή εξυγίανσης σε επίπεδο ΕΕ, και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, το οποίο θα χρηματοδοτείται από το τραπεζικό τομέα (consilium.europa.eu, 2015). Επιπλέον, θα κυβερνάται από δυο διαφορετικά κείμενα, τον Κανονισμό που θα καλύπτει τις βασικές πτυχές του μηχανισμού και μια

διακυβερνητική συμφωνία σχετικά με ορισμένα συγκεκριμένα στοιχεία του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης (βλ. παρακάτω), (capital, 2014).

3.2.1. Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης

Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board-SRB) αποτελεί το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και είναι αυτό που λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τα καθεστάτα εξυγίανσης για τις τράπεζες που εμφανίζουν προβλήματα βιωσιμότητας και έχει την άμεση ευθύνη τόσο για το σχεδιασμό όσο και για την εξυγίανση των διασυνοριακών και μεγάλων τραπεζών της τραπεζικής ένωσης που τελούν υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ. Επιπλέον, έχει την ευθύνη για όλες τις υποθέσεις που σχετίζονται με την εξυγίανση των τραπεζών, ασχέτως του μεγέθους της τράπεζας, σε περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητη η προσφυγή στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης. Τέλος, έχει την τελική ευθύνη για όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της τραπεζικής ένωσης, γεγονός που της δίνει ανά πάσα στιγμή τη δυνατότητα να ασκήσει τις εξουσίες του έναντι οποιασδήποτε τράπεζας. Αποτελείται από πέντε μόνιμα στελέχη, συμπεριλαμβανομένου του Γενικού Διευθυντή του, και εκπροσώπους των εθνικών αρμόδιων αρχών εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης συνέρχεται είτε σε Εκτελεστική Σύνοδο είτε σε Σύνοδο Ολομέλειας (consilium.europa.eu, 2015):

- Η Εκτελεστική Σύνοδος του Συμβουλίου Εξυγίανσης αποτελείται από τον εκτελεστικό πρόεδρο, τέσσερα μέλη πλήρους απασχόλησης και εκπροσώπους των κρατών μελών στα οποία είναι εγκατεστημένη η προβληματική τράπεζα, τα υποκαταστήματα και οι θυγατρικές της. Τα παραπάνω μέλη έχουν δικαίωμα ψήφου. Στην Εκτελεστική Σύνοδο περιλαμβάνονται επίσης και μόνιμοι παρατηρητές, ένας εκπρόσωπος από την ΕΚΤ και ένας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και *ad hoc* προσκεκλημένοι παρατηρητές. Ο ρόλος της Εκτελεστικής Συνόδου είναι να προετοιμάζει όλες τις αποφάσεις εξυγίανσης, καθώς και να εγκρίνει τις αποφάσεις αυτές στο μεγαλύτερο

δυνατό βαθμό για τις τράπεζες για τις οποίες το Συμβούλιο Εξυγίανσης είναι υπεύθυνο.

- Η Σύνοδος Ολομέλειας του Συμβουλίου Εξυγίανσης αποτελείται από τον εκτελεστικό πρόεδρο, τέσσερα μέλη πλήρους απασχόλησης και εκπρόσωπους των εθνικών αρχών εξυγίανσης (έναν από κάθε κράτος μέλος που συμμετέχει στην τραπεζική ένωση). Τα παραπάνω μέλη έχουν δικαίωμα ψήφου. Στη Σύνοδο Ολομέλειας υπάρχουν, επίσης, μόνιμοι παρατηρητές, ένας εκπρόσωπος από την ΕΚΤ και ένας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και *ad hoc* προσκεκλημένοι παρατηρητές. Η Σύνοδος Ολομέλειας λαμβάνει αποφάσεις πιο γενικού χαρακτήρα, όπως αποφάσεις για θέματα εσωτερικού κανονισμού, αποφάσεις για τον ετήσιο προϋπολογισμό του Συμβουλίου Εξυγίανσης και αποφάσεις σχετικές με θέματα επενδύσεων και προσωπικού. Επιπλέον, λαμβάνει αποφάσεις σε σχέση με τη χρήση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης πάνω από ορισμένα όρια. Τέλος, παρέχει στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης την εξουσιοδότηση να δανείζεται και να συγκεντρώνει έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές.

3.2.2. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης

Η σύσταση ενός υπερεθνικού Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης (Single Resolution Fund-SRF) θα χρησιμοποιηθεί για την εξυγίανση των μη βιώσιμων τραπεζών που ανήκουν στην τραπεζική ένωση, αφού εξαντληθούν άλλα μέσα, όπως το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in). Η χρηματοδότηση του Ταμείου αυτού θα γίνει από τις εισφορές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και θα είναι εξωτερικό του προϋπολογισμού της ΕΕ. Στόχος είναι να συγκεντρωθεί σε διάστημα οκτώ ετών (2016-2024) το ποσό των 55 δις ευρώ, το οποίο θα φτάσει το 1% τουλάχιστον του ποσού των καλυπτόμενων καταθέσεων όλων των τραπεζικών ιδρυμάτων που έχουν άδεια λειτουργίας σε όλα τα κράτη μέλη της τραπεζικής ένωσης (Κωστούλας, 2014). Το Δεκέμβριο του 2014, το Συμβούλιο διόρισε τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τα μέλη πλήρους απασχόλησης του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Οι ατομικές εισφορές της κάθε τράπεζας θα διαφέρουν και θα υπολογίζονται ανάλογα με το ύψος των υποχρεώσεων της (εξαιρουμένων των ιδίων κεφαλαίων και των καλυπτόμενων καταθέσεων) σε σχέση με το σύνολο των υποχρεώσεων (εξαιρουμένων των ιδίων κεφαλαίων και των καλυπτόμενων καταθέσεων) όλων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν άδεια λειτουργίας στα συμμετέχοντα κράτη μέλη και ανάλογα με τους κινδύνους που αναλαμβάνει κάθε τραπεζικό ίδρυμα. Μετά τη συγκέντρωση των παραπάνω τραπεζικών εισφορών σε εθνικό επίπεδο, θα γίνεται η μεταφορά τους στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Η εφαρμογή των κανόνων και των αρχών της διάσωσης με ίδια μέσα που ορίζονται στην Οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών και τον Κανονισμό για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την πρόσβαση στο Ταμείο. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση μιας από τις βασικές αρχές της τραπεζικής ένωσης, ότι το κόστος που θα επωμίζονται οι τράπεζες λόγω ενδεχόμενης χρεοκοπίας τους, θα βαραίνει το ίδιο το χρηματοπιστωτικό σύστημα και όχι τους φορολογούμενους.

Αρχικά, το Ταμείο αυτό θα αποτελείται από «εθνικά τμήματα», τα οποία θα συνδράμουν αμοιβαία το ένα στο άλλο και σταδιακά θα συγχωνευτούν στη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου οκτώ ετών (Γκόρτσος, 2014, σελ. 35). Αυτή η αμοιβαία χρήση των καταβαλλόμενων κεφαλαίων θα ξεκινήσει με 40% το πρώτο έτος και 20% το δεύτερο έτος και στη συνέχεια θα αυξάνεται συνεχώς κατά ίσα ποσά για τα επόμενα έξι έτη, μέχρις ότου τα εθνικά τμήματα-ταμεία να πάψουν να υφίστανται (consilium.europa.eu, 2015).

Τα συμβαλλόμενα μέρη συνάπτουν τη συμφωνία με την οποία, μεταξύ άλλων, έχουν την υποχρέωση να μεταφέρουν στο Ταμείο τις εισφορές που εισπράττουν σε εθνικό επίπεδο, βασιζόμενα σε ομοιόμορφα κριτήρια, όρους και προϋποθέσεις (nomisma.com.cy, 2015). Στόχος είναι να διατηρηθούν ίσοι στόχοι ανταγωνισμού και ελαχιστοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο το συνολικό κόστος εξυγίανσης των τραπεζών για τους φορολογούμενους. Η συνολική επιβάρυνση επί των αντίστοιχων τραπεζικών ταμείων θα εξεταστεί όταν γίνει ο σχεδιασμός των εισφορών στο Ταμείο και η φορολογική τους μεταχείριση.

Υπάρχει μια ξεχωριστή διακυβερνητική συμφωνία, η οποία προβλέπει τόσο τη μεταφορά όσο και την αμοιβαιοποίηση των πόρων που θα συγκεντρωθούν στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης των κρατών μελών που προσχώρησαν στην τραπεζική ένωση. Ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν κάποιες νομικές και συνταγματικές ανησυχίες σχερικά με το παραπάνω ζήτημα. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο έλαβε τις σχετικές αποφάσεις προκειμένου να εξασφαλίσει ότι η μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια δικαίου θα παρέχεται. Η συμφωνία υπογράφηκε στις 21 Μαΐου του 2014 από 26 κράτη μέλη (όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εκτός από τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο). Τα παραπάνω μέλη που συμφώνησαν, έδειξαν ενδιαφέρον ως προς την έγκαιρη ολοκλήρωση της διαδικασίας κύρωσης, έτσι ώστε ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης να είναι έτοιμος να τεθεί σε ισχύ την προβλεπόμενη ημερομηνία, 1^η Ιανουαρίου 2014. Όσον αφορά τα κράτη μέλη που βρίσκονται εκτός της ζώνης του ευρώ αλλά έχουν υπογράψει την παραπάνω συμφωνία, θα πρέπει να σεβαστούν τόσο τα δικαιώματα όσο και τις υποχρεώσεις του απορρέουν από αυτήν μόνο στην περίπτωση που αποφασίσουν να προσχωρήσουν στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό και τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Επιπλέον, είναι δυνατόν να προκύψει περίπτωση, κυρίως κατά τη διάρκεια του μεταβατικού διαστήματος, ανεπαρκούς χρηματοδότησης του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης από τον τραπεζικό τομέα. Για την αποφυγή μιας τέτοιας κατάστασης, οι Υπουργοί της Ευρωομάδας και του το Συμβούλιο EcoFin συμφώνησαν την εφαρμογή ενός συστήματος με το οποίο η θα είναι δυνατή μια ενδιάμεση χρηματοδότηση από εθνικές πηγές, που θα στηρίζονται σε εισφορές των τραπεζών, ή από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, σύμφωνα με τις υφιστάμενες διαδικασίες (europedia.moussis.eu, 2011). Επιπλέον, θα διαμορφωθεί ένας κοινός μηχανισμός ασφαλείας, οποίος θα έχει σαν στόχο τη διεκδίκηση του δανεισμού από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης και τελικά το κόστος του θα καλυφθεί από εισφορές του τραπεζικού τομέα. Οι ρυθμίσεις για τη μεταβατική περίοδο θα τεθούν σε ισχύ από τη στιγμή που το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης είναι εγκατεστημένο και καθιερωθούν οι δυνατότητες δανεισμού μεταξύ των εθνικών τμημάτων.

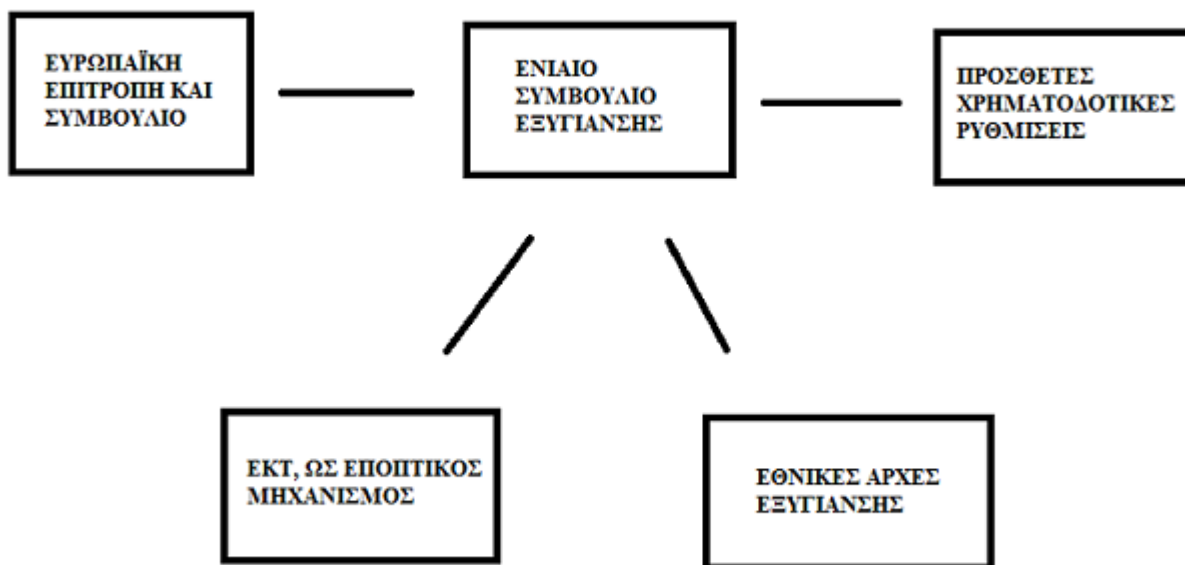
Οι παραπάνω ρυθμίσεις εξασφαλίζουν ότι όλα τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό και τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης, καθώς και τα μέλη της ΕΕ που θα προσχωρήσουν αργότερα θα τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης όσον

αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τόσο κατά τη μεταβατική περίοδο όσο και αφού ο μηχανισμός λάβει την τελική του μορφή.

Το Ταμείο Εξυγίανσης δημιουργεί οικονομίες κλίμακας, ενισχύει την αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού τομέα και συγκροτήθηκε προκειμένου να εξαλείψει την εξάρτηση των τραπεζικών ιδρυμάτων από τους εθνικούς προϋπολογισμούς και από τις διαφορετικές προσεγγίσεις των κρατών μελών όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτικών ρυθμίσεων (consilium.europa.eu, 2015). Με τον τρόπο αυτό, θα αποφευχθούν καταστάσεις κατά τις οποίες η εξυγίανση των τραπεζών σε εθνικό επίπεδο είχε δυσανάλογες επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία των κρατών μελών. Τέλος, ένα σύστημα εξυγίανσης, που θα δραστηριοποιείται σε υπερθνικό επίπεδο, ήταν απαραίτητο συμπλήρωμα του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού και συμβάλλει στην αποφυγή εντάσεων που ενδεχομένως θα δημιουργούνταν μεταξύ της ΕΚΤ και των εθνικών αρχών εξυγίανσης.

3.3. Τα συστατικά στοιχεία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και η λήψη αποφάσεων

Άλλοι βασικοί παράγοντες που συμμετέχουν στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης και την λήψη αποφάσεων σχετικά με τα καθεστάτα εξυγίανσης που πρέπει να ακολουθηθούν για την εκκαθάριση των προβληματικών τραπεζών της τραπεζικής ένωσης είναι το Συμβούλιο της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΚΤ και οι εθνικές αρχές εξυγίανσης.

Σχήμα 1: Τα συστατικά στοιχεία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αυτό που διορίζει τα μέλη του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης, καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα καταβάλλονται, από τον τραπεζικό τομέα, οι εκ των προτέρων εισφορές στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (με την έγκριση εκτελεστικής πράξης) και, τέλος, θα έχει τη δυνατότητα, σε ορισμένες περιπτώσεις να φέρει ενστάσεις σε ορισμένα καθεστάτα εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από την άλλη, είναι απαραίτητο να εγκρίνει κάθε καθεστώς εξυγίανσης που υιοθετείται από το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, βάσει της νομολογίας της ΕΕ, σύμφωνα με την οποία οποιοδήποτε καθεστώς εξυγίανσης οφείλει να εγκριθεί από ένα θεσμικό όργανο της ΕΕ. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να προτείνει στο Συμβούλιο να αντιταχθεί σε ένα καθεστώς εξυγίανσης εάν δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Η ΕΚΤ, ως εποπτική αρχή της τραπεζικής ένωσης, είναι αυτή που ενημερώνει το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης για τις περιπτώσεις κατάρρευσης ή κινδύνου κατάρρευσης μιας τράπεζας (consilium.europa.eu, 2015).

Οι εθνικές αρμόδιες αρχές εξυγίανσης, των συμμετεχόντων στην τραπεζική ένωση κρατών μελών, είναι υπεύθυνες για το σχεδιασμό και την έγκριση σχεδίων

εξυγίανσης των τραπεζών που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο, και δεν υπόκεινται στην πλήρη και άμεση εποπτεία της ΕΚΤ. Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης δεν έχει την άμεση ευθύνη γι' αυτές, στις περιπτώσεις που δεν περιλαμβάνεται η χρήση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης. Επιπλέον, είναι αρμόδιες να εφαρμόζουν όλες τις αποφάσεις που απευθύνονται σε αυτές σύμφωνα με τις Οδηγίες του Συμβουλίου Εξυγίανσης. Τα κράτη μέλη της τραπεζικής ένωσης μπορούν, ωστόσο, να επιλέξουν να έχουν το Συμβούλιο Εξυγίανσης άμεσα υπεύθυνο για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δραστηριοποιούνται σε εθνικό επίπεδο και δεν βρίσκονται κάτω από την πλήρη και άμεση εποπτεία της ΕΚΤ, σε περιπτώσεις που η εξυγίανση απαιτεί τη χρήση του Ταμείου Εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015).

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο του Μηχανισμού Εξυγίανσης έχει φροντίσει να εναρμονίσει το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών της τραπεζικής ένωσης, προβλέποντας κάποια κοινά μέσα και εργαλεία, καθώς και κοινές εξουσίες εξυγίανσης για τις εθνικές αρχές. Ωστόσο, το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων επιτρέπει στις εθνικές αρχές εξυγίανσης να είναι πιο ευέλικτες όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοσθούν τα εν λόγω εργαλεία και τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι εθνικές χρηματοδοτικές ρυθμίσεις για διαδικασίες εξυγίανσης.

Η λειτουργία και η λήψη αποφάσεων στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια (europa.eu, 2015):

- Αρχικά, η ΕΚΤ, ως ενιαία εποπτική αρχή, επισημαίνει στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις εθνικές αρχές εξυγίανσης ότι μια τράπεζα καταρρέει ή βρίσκεται υπό καθεστώς κατάρρευσης. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να λάβει και η Εκτελεστική Σύνοδος του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης, με δική της πρωτοβουλία, εάν πρώτα ενημερώσει την ΕΚΤ και εκείνη δεν αντιδράσει εντός τριών ημερών.
- Η Εκτελεστική Σύνοδος του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης, κατόπιν, αποφασίζει κατά πόσο είναι εφικτή μια οποιαδήποτε λύση από τον ιδιωτικό τομέα και κατά πόσον η εν λόγω εξυγίανση αποτελεί συστημική απειλή, είναι απαραίτητη δηλαδή για την προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος. Εάν δε

συγκεντρώνονται οι προϋποθέσεις για εξυγίανση, η τράπεζα τίθεται υπό εκκαθάριση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

- Στην περίπτωση που όντως συγκεντρώνονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για εξυγίανση της εν λόγω τράπεζας, το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, αποτελούμενο από εκπροσώπους της ΕΚΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των αρμόδιων εθνικών αρχών (της χώρας όπου η εν λόγω τράπεζα έχει την έδρα της, καθώς και υποκαταστήματα ή/και θυγατρικές) υιοθετεί ένα καθεστώς εξυγίανσης, που περιλαμβάνει τα σχετικά εργαλεία εξυγίανσης και πιθανή χρήση του Ταμείου Εξυγίανσης. Στα εργαλεία εξυγίανσης περιλαμβάνονται η πώληση μέρους των δραστηριοτήτων της προβληματικής τράπεζας, η καθιέρωση του μεταβατικού ιδρύματος, δηλαδή η προσωρινή μεταβίβαση των καλών περιουσιακών στοιχείων σε οντότητα που βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο του κράτους, ο διαχωρισμός των περιουσιακών στοιχείων (μεταβίβαση απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων σε φορέα διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων) και, τέλος, τα μέτρα διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in). Το Συμβούλιο Εξυγίανσης θα έχει την εξουσία να καθορίσει και να αναλύσει τις προσεγγίσεις που θα ακολουθηθούν και οι αρμόδιες αρχές εξυγίανσης θα έχουν το ρόλο ενεργής συμμετοχής στις διαδικασίες αυτές.
- Το καθεστώς εξυγίανσης, στη συνέχεια, παραπέμπεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία θα αξιολογήσει τις διακριτικές πτυχές της απόφασης του Συμβουλίου Εξυγίανσης και θα εγκρίνει ή θα διατυπώσει τις ενστάσεις τις. Για νομικούς λόγους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και όχι το Συμβούλιο Εξυγίανσης, είναι αυτή που έχει τον τελικό λόγο για το κατά πόσον και πότε πρέπει να τεθεί η τράπεζα υπό καθεστώς εξυγίανσης για τη χρήση των εργαλείων και του Ταμείου Εξυγίανσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει σαν στόχο την εξασφάλιση της συνοχής της εξυγίανσης με την ενιαία αγορά και με τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, καθώς και τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας και της υποχρέωσης λογοδοσίας του ευρύτερου μηχανισμού. Η Κομισιόν έχει 24 ώρες να εγκρίνει ή να διατυπώσει τις αντιρρήσεις της σχετικά με το σχήμα εξυγίανσης και τις περισσότερες φορές αποτελεί το τελευταίο στάδιο στη διαδικασία λήψης απόφασης σχετικά με το καθεστώς εξυγίανσης (consilium.europa.eu, 2015)

- Υπάρχουν, ωστόσο, περιπτώσεις στις οποίες συμμετέχει και το Συμβούλιο στη διαδικασία. Το Συμβούλιο μπορεί να εγκρίνει ή να φέρει ενστάσεις στο σχήμα εξυγίανσης με πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία οφείλει να διατυπώσει τις ενστάσεις της εντός 12 ωρών από τη στιγμή που το Συμβούλιο Εξυγίανσης εγκρίνει το καθεστώς εξυγίανσης προκειμένου να είναι σε θέση το Συμβούλιο να λάβει απόφαση εντός των επόμενων 12 ωρών. Η διατύπωση των αντιρρήσεων από το Συμβούλιο γίνεται με το σκεπτικό ότι η εξυγίανση μιας τράπεζας μπορεί να μην είναι απαραίτητη για το δημόσιο συμφέρον ή να απαιτείται σημαντική τροποποίηση του ποσού των ταμείων που προβλέπεται για το καθεστώς εξυγίανσης.
- Το καθεστώς εξυγίανσης μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνο εάν δε διατυπωθεί καμία ένσταση από το Συμβούλιο ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε μια περίοδο 24 ωρών. Στην περίπτωση που προκύψουν ενστάσεις, είτε από το Συμβούλιο είτε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το εν λόγω καθεστώς πρέπει να τροποποιηθεί.
- Μετά την τελική έγκριση του σχεδίου εξυγίανσης, το Συμβούλιο Εξυγίανσης αναθέτει στις αρμόδιες αρχές εξυγίανσης την εφαρμογή και εκτέλεση του, δίνοντας τους γενικές οδηγίες. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης παρακολουθεί την εκτέλεση του και σε περιπτώσεις που μια εθνική αρχή εξυγίανσης δε συμμορφώνεται πλήρως με την απόφασή του, έχει τη δυνατότητα να απευθύνει άμεσα εκτελεστικές εντολές στην τράπεζα που χρήζει εξυγίανσης.
- Τέλος, το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, το οποίο θα ελέγχει και διαχειρίζεται το Συμβούλιο Εξυγίανσης, θα διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα της μεσοπρόθεσμης χρηματοδότησης κατά τη διάρκεια της αναδιάρθρωσης της εν λόγω τράπεζας.

Σε περιπτώσεις όπου η εξυγίανση ξεπερνάει τα 5 δις €, την απόφαση θα λαμβάνει η Ολομέλεια του Συμβουλίου Εξυγίανσης, δηλαδή οι εκπρόσωποι των κρατών μελών. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει η διαδικασία να έχει ολοκληρωθεί εντός 48 ωρών (Χαραλαμπίδης, 2014). Η Εκτελεστική Σύνοδος του Συμβουλίου Εξυγίανσης λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με μεμονωμένες οντότητες ή

τραπεζικά ιδρύματα όπου η χρήση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης θα παραμένει κάτω από αυτό το όριο. Η σύνθεση της Εκτελεστικής Συνόδου θα περιλαμβάνει τον Πρόεδρο, τον Εκτελεστικό Διευθυντή, τρία άλλα μόνιμα μέλη, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ θα είναι μόνιμοι παρατηρητές (capital, 2014).

Επιπλέον, ανάλογα με το ίδρυμα που βρίσκεται σε διαδικασία εξυγίανσης, πρόσθετα μέλη θα περιλαμβάνονται στην Εκτελεστική Σύνοδο. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται η εξυπηρέτηση όλων των κρατών μελών που επηρεάζονται από την εν λόγω εξυγίανση. Επίσης, δε θα υπάρχει το δικαίωμα άσκησης βέτο για κανένα από τα μέλη που θα συμμετέχουν στις διαδικασίες (capital, 2014).

3.4. Η διάσωση των τραπεζών με ίδια μέσα

3.4.1. Η χρηματοπιστωτική κρίση στην Κύπρο

Η χρηματοπιστωτική κρίση της Κύπρου, που εμφανίστηκε το διάστημα 2012-2013, ήταν απόρροια της υψηλής έκθεσης των Κυπριακών τραπεζών σε ομόλογα χωρών που έχασαν την αξία τους (όπως π.χ. σε ελληνικά ομόλογα, τα οποία έχασαν την αξία τους λόγω κουρέματος του χρέους) και ταυτόχρονα αντιμετώπιζαν κατηγορίες για ξέπλυμα χρήματος (wikipedia, 2015d).

Το κυπριακό τραπεζικό σύστημα αποτελούνταν από τρεις μεγάλες κυπριακές τράπεζες, την Τράπεζα Κύπρου, την Ελληνική Τράπεζα και τη Λαϊκή Τράπεζα, πέντε ελληνικές τράπεζες, την Alpha Bank, την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, την Εμπορική Τράπεζα, την Τράπεζα Πειραιώς και τη Eurobank, καθώς και τέσσερις ξένες τράπεζες, την USBBank, την CDBBank, την Commercial Bank και τη Societe Generale (Τζαβέλλα, 2014).

Στις 25 Ιουνίου του 2012, η Κύπρος απευθύνθηκε για οικονομική βοήθεια στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ESM) του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), λόγω αδυναμίας να χρηματοδοτήσει τις ανάγκες της και να καλύψει τις ανάγκες κεφαλαιοποίησης των τραπεζών της, κυρίως της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου. Η πτώχευση των δυο κυπριακών τραπεζών θα είχε οδυνηρές συνέπειες για ολόκληρο το εγχώριο τραπεζικό σύστημα και θα

οδηγούσε σε έξοδο τόσο των ελληνικών, όσο και των ξένων τραπεζών από τη χώρα. Τα προβλήματα διάρθρωσης της οικονομίας, καθώς και τα διάφορα προβλήματα δημοσιονομικής φύσης δυσχέραιναν την κατάσταση στην Κύπρο ακόμα περισσότερο (paschalides, 2014).

Μετά από πολύμηνες διαπραγματεύσεις, δανειστές πρότειναν στην κυπριακή κυβέρνηση ένα προκαταρκτικό μνημόνιο το Νοέμβριο του 2012 (Μνημόνιο Συναντίληψης), δεν υπήρξε όμως συμφωνία μεταξύ των δυο μερών. Εν τω μεταξύ, οι συνθήκες για την Τράπεζα Κύπρου και τη Λαϊκή Τράπεζα ολοένα και χειροτέρευαν, καθώς οι εν λόγω τράπεζες αδυνατούσαν να καλύψουν τις τρέχουσες ανάγκες τους, ως προς τα δάνεια και τα δημοσιονομικά τους, εμφανίζοντας προβλήματα μειωμένης ρευστότητας και αύξησης μεγάλων εκροών καταθέσεων και παρουσιάζοντας μεγάλα κεφαλαιακά ελλείμματα.

Στις 16 Μαρτίου του 2013, η κυπριακή κυβέρνηση ήρθε σε συμφωνία με το Eurogroup για παροχή βοήθειας ύψους 10 δις € με αντάλλαγμα φόρο αλληλεγγύης 6,75% στις καταθέσεις που δεν υπερβαίνουν τα 100.000 € και 9,9% στις καταθέσεις που υπερβαίνουν τα 100.000 €. Η παραπάνω απόφαση, η οποία συνιστά παραβίαση του κοινωνικού κεκτημένου και του δικαιώματος της ιδιοκτησίας του ατόμου, καταψηφίστηκε από το κυπριακό κοινοβούλιο. Ο κίνδυνος χρεοκοπίας της Λαϊκής Τράπεζας ήταν βέβαιος και θα προκαλούσε αλυσιδωτές αντιδράσεις, τόσο στην Τράπεζα Κύπρου, όσο και ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα και κράτος. Όλες, ανεξαιρέτως, οι καταθέσεις (ασφαλισμένες και ανασφάλιστες) θα επηρεαζόντουσαν λόγω έλλειψης των απαραίτητων εθνικών πόρων για την κάλυψη των αναγκών κεφαλαιοποίησης (paschalides, 2014).

Στις 25 Μαρτίου του 2013, μετά από πολλές συνεδριάσεις και διαπραγματεύσεις, το Eurogroup επανεξέτασε την αρχική του απόφαση και επέβαλε στην Κύπρο μια νέα πολιτική συμφωνία για οικονομική βοήθεια ύψους 10 δις €. Προκειμένου να εφαρμοστεί η δεύτερη απόφαση του Eurogroup, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, ως μόνη τραπεζική αρχή επίλυσης τέτοιων θεμάτων στο εσωτερικό, εξέδωσε μια σειρά διαταγμάτων που αφορούσαν στο κούρεμα του 40% των ανασφάλιστων καταθέσεων (αυτών που υπερβαίνουν τα 100.000 €) της Λαϊκής

Τράπεζας, το «πάγωμα» των ανασφάλιστων καταθέσεων της Τράπεζας Κύπρου και, τέλος, την πώληση μέρους των δραστηριοτήτων των δυο τραπεζών (wikipedia, 2015d).

Στη Δήλωση του Eurogroup προς την Κυπριακή Δημοκρατία αναφερόταν ρητά η άμεση διευθέτηση της Λαϊκής Τράπεζας μέσω πλήρης συμμετοχής ιδίων ομολόγων και ανασφάλιστων καταθέσεων, με βάση την απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου στο πλαίσιο εξυγίανσης των τραπεζών. Επιπλέον, η Λαϊκή Τράπεζα θα χωριζόταν σε δυο τράπεζες, εκ των οποίων μια θα υποβαθμιζόταν σταδιακά, ενώ η άλλη θα συγχωνευόταν με την Τράπεζα Κύπρου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ παρείχε οικονομική βοήθεια στην Τράπεζα Κύπρου, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες. Τα χρήματα του προγράμματος δε χρησιμοποιήθηκαν για την ανακεφαλαίωση των δυο τραπεζών. Η ανακεφαλαίωση της τράπεζας Κύπρου πραγματοποιήθηκε μέσω των καταθέσεων με πλήρη συμμετοχή των ιδίων κεφαλαίων (bail-in) των μετοχών και των κατόχων ομολόγων. Οι ασφαλισμένοι καταθέτες παρέμειναν προστατευμένοι, όπως αναφέρεται στη σχετική νομοθεσία (paschalides, 2014).

Η λύση που δόθηκε στην περίπτωση της Κύπρου ήταν αρκετά επώδυνη και έπληξε σε μεγάλο βαθμό τόσο την αξιοπιστία, όσο και το κύρος του κυπριακού τραπεζικού συστήματος. Μέχρι και σήμερα, η εμπιστοσύνη των επενδυτών και των μικροκαταθετών στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα δεν έχει αποκατασταθεί διότι υπάρχει ο φόβος μιας νέας δυσμενούς φορολογίας στο μέλλον. Επιπλέον, η μαζική φυγή των καταθέσεων από τις κυπριακές τράπεζες θα έχει τις ίδιες συνέπειες που θα είχε και μια πιθανή χρεοκοπία τους. Η λύση που επιλέχθηκε, δίνει λάθος μηνύματα για τα τραπεζικά συστήματα άλλων χωρών, όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία. Αξίζει να αναφερθεί ότι η λύση που δόθηκε στην περίπτωση της Κύπρου είναι, εν μέρει, και ευθύνη της ίδιας της Ευρώπης. Ειδικά όταν αναφερόμαστε σε μια μικρή οικονομία, όπως αυτή της Κύπρου, η διάσωση των Ευρωπαίων φορολογούμενων είναι εφικτή και χωρίς να προκληθούν σοβαρά προβλήματα για την ευρωζώνη (Τζαβέλλα, 2014).

Με την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού μηχανισμού εποπτείας, η χρηματοπιστωτική κρίση στην Κύπρο θα είχε είτε αποφευχθεί είτε περιοριστεί

σημαντικά. Η ΕΚΤ θα ήταν ο επόπτης τουλάχιστον των τριων μεγαλύτερων κυπριακών τραπεζών και θα είχε τη δυνατότητα σαν ανεξάρτητη εποπτική αρχή να παρέμβει εξ αρχής σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Επιπλέον, θα είχε εντοπίσει τις βασικές δυσλειτουργίες του τραπεζικού συστήματος, θα είχε περιορίσει την υπερβολική έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε ελληνικά ομόλογα (μεταξύ 2009-2010), θα είχε προνοήσει για επιπλέον κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας λόγω πρόβλεψης της ενδεχόμενης φούσκας και, τέλος, θα ζητούσε επιβολή κυρώσεων από τις εθνικές αρχές. Επιπροσθέτως, η ύπαρξη ενός ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης στην περίπτωση της Κύπρου, θα της εξασφάλιζε μια εθνική αρχή εξυγίανσης και ένα ταμείο. Επιπλέον, οι τεχνικές εκκαθάρισης και το bail-in θα ήταν εξ αρχής γνωστά στους επενδυτές, τους πιστωτές και τους καταθέτες οι οποίοι θα είχαν όλον τον απαραίτητο χρόνο να λάβουν τα μέτρα τους. (Zavvos, 2013, σελ. 14).

3.4.2. Η διάσωση με ίδια μέσα στην τραπεζική ένωση

Στο πλαίσιο του μηχανισμού εξυγίανσης προβλέπεται ουσιαστικά το μοντέλο της διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in), το οποίο υιοθετήθηκε και στην περίπτωση της Κύπρου. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, το ενεργητικό μιας τράπεζας που χρήζει εξυγίανσης μετατρέπεται σε κεφάλαια της ίδιας της τράπεζας προκειμένου να απορροφηθούν οι όποιες ζημιές σε περίπτωση μη φερεγγυότητας του ιδρύματος. Οι καταθέσεις που δεν υπερβαίνουν τα 100.000 € ανά δικαιούχο και ανά λογαριασμό είναι πάντοτε προστατευμένες (Κωστούλας, 2014).

Στη διάσωση με ίδια μέσα, ή αλλιώς διάσωση εκ των έσω, μια προβληματική τράπεζα σταθεροποιείται, ώστε να είναι σε θέση να συνεχίσει να παρέχει βασικές υπηρεσίες, χωρίς την εξάρτηση της από την παροχή κρατικών πόρων (bail-out), (Κωστούλας, 2014). Η ανακεφαλαιοποίηση της, μέσω υποτίμησης των υποχρεώσεων της ή μετατροπής τους σε κεφάλαιο επιτρέπει στην εν λόγω τράπεζα να συνεχίσει τις λειτουργίες της, αποφεύγοντας, ταυτόχρονα, και τη διατάραξη του συνολικού τραπεζικού συστήματος που θα προκαλούνταν λόγω διακοπής του συνόλου ή κρίσιμων υπηρεσιών της. Με αυτό τον τρόπο κερδίζεται

πολύτιμος χρόνος για την αναδιοργάνωση ή οριστική κατάργηση των δραστηριοτήτων μιας μη βιώσιμης τράπεζας.

Στην περίπτωση της διάσωσης με ίδια μέσα, οι απώλειες αφορούν αρχικά στους μετόχους, τους συνήθεις πιστωτές, χωρίς διασφάλιση ή προνόμια, οι οποίοι έχουν επενδύσει στο τραπεζικό κεφάλαιο (μετατρέψιμα και κατώτερα ομόλογα) και τους καταθέτες από μεγάλες επιχειρήσεις (άνω των 100.000 €). Στη συνέχεια ακολουθούν επιλέξιμες καταθέσεις ιδιωτών που υπερβαίνουν τα 100.000 € και αντιστοιχούν σε φυσικά πρόσωπα και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αντιμετωπίζονται προνομιακά συγκριτικά με τις υπόλοιπες τις ίδιας κλίμακας και πολλές φορές βρίσκεται στην ευθύνη των κρατών μελών να εξαντλήσουν τα περιθώρια ευελιξίας που έχουν, ώστε να τις αποκλείσουν οριστικά από το bail-in. Τέλος, τελευταίες στην ιεραρχία βρίσκονται οι υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων (το οποίο πάντα θα επεμβαίνει για τις εγγυημένες καταθέσεις), (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Απρίλιος).

Οι υποχρεώσεις που αποκλείονται σε μόνιμη βάση από τη διάσωση με ίδια μέσα είναι οι καλυπτόμενες καταθέσεις, οι εξασφαλισμένες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων και των καλυμμένων ομολόγων, οι υποχρεώσεις προς τους εργαζόμενους των υπό χρεοκοπία ιδρυμάτων, όπως οι σταθεροί μισθοί και τα συνταξιοδοτικά οφέλη, οι εμπορικές απαιτήσεις που σχετίζονται με αγαθά και υπηρεσίες απαραίτητα για την καθημερινή λειτουργία του ιδρύματος, οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη συμμετοχή σε συστήματα πληρωμών με εναπομένουσα διάρκεια μικρότερη των επτά ημερών και οι διατραπεζικές υποχρεώσεις με αρχική διάρκεια μικρότερη των επτά ημερών.

Οι εθνικές αρχές εξυγίανσης μπορούν να εξαιρέσουν, ολικώς ή μερικώς, από την εφαρμογή της διάσωσης εκ των έσω απαιτήσεις των πιστωτών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014, Απρίλιος).

:

- δεν είναι εφικτό να χρησιμοποιηθούν εντός λογικού χρονικού διαστήματος

- είναι απαραίτητες για τη συνέχιση κρίσιμων λειτουργιών του ιδρύματος
- η χρησιμοποίησή τους μπορεί να προκαλέσει μετάδοση της κρίσης
- η χρησιμοποίησή τους μπορεί να οδηγήσει σε απομείωση της αξίας που θα αυξήσει τις απώλειες των άλλων πιστωτών

3.5. Το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης των καταθέσεων

Ορισμένα από τα εθνικά συστήματα ασφάλισης των καταθέσεων στις χώρες της Ε.Ε. είναι αναποτελεσματικά λόγω ανεπαρκούς χρηματοδότησης με αποτέλεσμα οι καταθέσεις των πολιτών να μην είναι το ίδιο προστατευμένες ανάλογα με τη χώρα στην οποία βρίσκονται. Ως εκ τούτου η σύσταση ενός κοινού συστήματος ασφάλισης των καταθέσεων είναι ουσιώδης (Ρουκανάς & Σκλιάς, 2014, σελ. 315). Το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης των καταθέσεων (Deposit Guarantee Scheme) αποτελεί το τρίτο και τελευταίο βασικό συστατικό στοιχείο της τραπεζικής ένωσης, το οποίο στηρίζεται μόνο σε επίπεδο αρχών και για το οποίο δεν έχει υποβληθεί ακόμα κάποια ρυθμιστική πρόταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γκόρτσος, 2014, σελ. 35). Η σύσταση ενός υπερεθνικού συστήματος εγγύησης των καταθέσεων θα διασφαλίζει ότι κάθε κράτος μέλος θα διαθέτει ένα ταμείο εγγύησης καταθέσεων, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί κατάλληλα προκειμένου να αποζημιώνει τους καταθέτες με καταθέσεις κάτω των 100.000 € (Αγαθοκλέους, 2014) σε περίπτωση αδυναμίας μιας τράπεζας να αποζημιώσει η ίδια τους φορολογούμενους, κάτι το οποίο δεν προβλέπεται σε αυτό το στάδιο (Καρβούνης, 2014).

Επιπλέον, το συνολικό ποσό των εγγυημένων καταθέσεων θα καταβάλλεται εντός επτά ημερών από τη χρεοκοπία της τράπεζας γιατί τα εθνικά συστήματα εγγύησης των καταθέσεων θα έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίζουν τις εγγυήσεις πιο αποτελεσματικά λόγω ανάπτυξης ενός συστήματος εκ των προτέρων χρηματοδότησης (Λέκκος & Λεβεντάκης, 2014 Απρίλιος). Σε περίπτωση που τα εκ των προτέρων κεφάλαια δεν είναι επαρκή, το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων θα εισπράττει άμεσα τραπεζικές εισφορές εκ των υστέρων και, ως

τελευταία λύση, το εν λόγω σύστημα θα έχει πρόσβαση σε εναλλακτικούς τρόπους χρηματοδότησης, όπως για παράδειγμα δάνεια από τρίτους του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα (europa.eu, 2015).

Τέλος, προβλέπεται επίσης και η δημιουργία ενός εθελοντικού μηχανισμού που θα επιτρέπει τον αμοιβαίο μηχανισμό μεταξύ των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων από διαφορετικές χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, δεν υπάρχει ακόμα καμία σημαντική πρόοδος όσον αφορά το ζήτημα της δημιουργίας ενός κοινού ταμείου εγγύησης καταθέσεων που θα σηματοδοτούσε και την ολοκλήρωση του οράματος της τραπεζικής ένωσης (Καρβούνης, 2014).

3.6. Συμπεράσματα/επίλογος

Οι διατάξεις για την προετοιμασία του σχεδιασμού εξυγίανσης, τη συλλογή πληροφοριών και τη συνεργασία με τις εθνικές αρχές εξυγίανσης ισχύουν από την 1^η Ιανουαρίου 2015, ενώ οι διατάξεις για την έγκαιρη παρέμβαση, τις δράσεις και τα μέσα εξυγίανσης, συμπεριλαμβανομένης και της διάσωσης με ίδια μέσα των μετόχων και των πιστωτών, θα ισχύουν από τη 1^η Ιανουαρίου 2016, εφόσον πρώτα πληρούνται οι όροι για τη μεταφορά των εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης. Η διακυβερνητική συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ μόλις επικυρωθεί από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό και τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης και αντιπροσωπεύουν το 90% του συνόλου των σταθμισμένων ψήφων όλων των συμμετεχόντων κρατών μελών (consilium.europa.eu, 2015).

Συμπερασματικά, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης θα εξασφαλίζει ότι οι μελλοντικές αποτυχίες των τραπεζικών ιδρυμάτων της τραπεζικής ένωσης θα διαχειρίζονται όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά και ανώδυνα για τους φορολογούμενους και την πραγματική οικονομία. Στόχος του είναι να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα, να αποτρέψει φαινόμενα μαζικής απόσυρσης των καταθέσεων και των αλυσιδωτών επιπτώσεων αυτού στο συνολικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις οικονομίες των κρατών μελών και να εξαλείψει τα φαινόμενα κατακερματισμού στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Επιπλέον, μετά την έναρξη του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, η λειτουργία του Μηχανισμού Εξυγίανσης θα ευθυγραμμίσει την εποπτεία, τη διεύθυνση και τη χρηματοδότηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τόσο ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, όσο και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης αναδεικνύουν την απόφαση των οργάνων της ΕΕ σχετικά με τη διασφάλιση ότι μελλοντικά τα κράτη μέλη της τραπεζικής ένωσης θα έχουν πολύ περιορισμένου βαθμούς ελευθερίας για τη διάσωση των προβληματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και κυρίως των συστημικά σημαντικών, με προσφυγή σε κρατικούς πόρους, όπως συνέβαινε από την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης μέχρι και σήμερα.

Θα ενισχυθεί η αξιοπιστία των τραπεζών της ΕΕ, δεδομένου ότι όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα βρίσκονται κάτω από κοινή εποπτική αρχή, την ΕΚΤ, και θα εντάσσονται στον ίδιο μηχανισμό εξυγίανσης. Σε κάθε περίπτωση, η αξιοπιστία μιας τράπεζας θα εξαρτάται κυρίως από το προφίλ κινδύνου που διαθέτει και ολοένα και λιγότερο από την οικονομική ευρωστία του κρατούς μέλους στον οποίο εδρεύει. Με αυτό τον τρόπο, διευκολύνεται η πρόσβαση επί ίσοις όροις σε όλα τα κράτη μέλη, πράγμα, που με τη σειρά του, ενισχύει τη δανειοδοτική ικανότητα των τραπεζών στην πραγματική οικονομία. Τέλος, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην επικαιροποίηση ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, η οποία είναι απαραίτητη προκειμένου να μπορούμε να μιλήσουμε για ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και διασφάλιση της προστασίας των καταθετών σε κάθε περίπτωση.

Κεφάλαιο 4: Τα οφέλη και η κριτική στην τραπεζική ένωση

4.1. Τα οφέλη της τραπεζικής ένωσης

Τα οφέλη από μια τέτοιου είδους ένωση του Ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα θα είναι, όπως είναι φυσικό, πολλά. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και η ύπαρξη κοινών μηχανισμών επίλυσης προβλημάτων και χρηματοπιστωτικών κρίσεων αποτελούν ένα πολύ σημαντικό βήμα για την ενδυνάμωση του τραπεζικού συστήματος της ΕΕ. Έτσι, διευκολύνεται η επικοινωνία και η συνεννόηση μεταξύ των ισχυρών διασυνοριακών τραπεζών των διαφορετικών κρατών μελών της ΕΕ λόγω της εξάλειψης των πολλών και διαφορετικών εποπτικών φορέων στην ευρωζώνη. Η εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα γίνεται ευκολότερα και πιο αποτελεσματικά από μια εποπτεύουσα αρχή, την ΕΚΤ. Οι ευρωπαϊκές τράπεζες κάτω από συνθήκες πιο αποτελεσματικής ρύθμισης και εποπτείας, θα γίνουν πιο ανθεκτικές και αποτελεσματικές ως προς το ρόλο τους στην πραγματική οικονομία.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση θα έχει ουσιώδεις θετικές επιπτώσεις τόσο στους επενδυτές και τους καταθέτες των τραπεζών της ΕΕ όσο και στα επιτόκια και τη χρηματοδότηση των τραπεζικών ιδρυμάτων. Θα αυξηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών και των καταθετών για τις χρηματοπιστωτικές αγορές και τον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα, λόγω ενδυνάμωσης και ενίσχυσης της αξιοπιστίας του, καθώς και το αίσθημα ασφάλειας για τους μετόχους των τραπεζών. Φαινόμενα μαζικών αποσύρσεων των καταθέσεων από ευρωπαϊκές οικονομίες που αντιμετωπίζουν προβλήματα θα περιοριστούν σημαντικά. Επίσης, η χρηματοδότηση των τραπεζικών ιδρυμάτων που θα αντιμετωπίζουν έλλειψη κεφαλαίων θα είναι εγγυημένη. Οι τράπεζες, με αυτό τον τρόπο, θα είναι εξασφαλισμένες σε περιόδους περιορισμένης κεφαλαιοποίησης. Όσον αφορά τα επίπεδα των επιτοκίων, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση θα επιδιώξει να μειώσει τις μεγάλες αποκλίσεις των παρατηρούμενων επιτοκίων των κρατών μελών της ΕΕ.

Οι ίδιες οι τράπεζες θα έχουν σημαντικά οφέλη από την τραπεζική ένωση, τόσο σε εταιρικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο αγοράς, καθώς η τραπεζική ενοποίηση θα

συνδράμει στην αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος της ΕΕ. Οι τράπεζες θα είναι σε θέση να βελτιώσουν τις μεθόδους διαχείρισης κινδύνων και να απορροφήσουν τις ζημιές τους. Επιπλέον, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα και η οικονομική ενοποίηση που προβλέπεται στον τομέα της λιανικής τραπεζικής θα έχει σαν αποτέλεσμα καλύτερες τιμολογήσεις και υπηρεσίες.

Στα πλαίσια της τραπεζικής ένωσης, η κατανομή των κεφαλαίων θα γίνεται με πιο δίκαια κριτήρια. Οι τράπεζες θα δανείζουν σε πιο φερέγγυα και πιο αξιόπιστα άτομα βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων προκειμένου να επιτευχθεί η ύπαρξη καλύτερων επενδύσεων που θα προσθέτουν αξία στην οικονομία. Η πιο εξορθολογισμένη δανειοδότηση συνεπάγεται και διασφάλιση της αποπληρωμής των δανείων. Η χρηματοπιστωτική σταθερότητα θα δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για τη χρηματοδότηση των επενδυτικών σχεδίων των ιδιωτών, των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Μέσω του νέου κανονιστικού πλαισίου, προβλέπεται διαχωρισμός των τραπεζών και των εθνικών οικονομιών στις οποίες υπάγονται. Τα απαιτούμενα κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση των μη βιώσιμων τραπεζών δε θα προέρχονται από εθνικούς πόρους αλλά από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης και το απόθεμα των 55 δισεκατομμυρίων που θα συγκεντρωθεί. Η αποσύνδεση των τραπεζικών ιδρυμάτων από το κράτος θα είναι ιδιαίτερα επωφελής για την οικονομία μιας και οι φορολογούμενοι του κάθε κράτους θα απαλλάσσονται από το βάρος του να επωμίζονται τα χρέη και τα κόστη από τα λάθη και την αναποτελεσματική λειτουργία ορισμένων τραπεζών. Επίσης, κάθε κράτος μέλος δε θα είναι υποχρεωμένο πια να δανειστεί προκειμένου να αποζημιώσει τους καταθέτες των τραπεζών.

Βασικός στόχος της δημιουργίας της τραπεζικής ένωσης δεν είναι μόνον η δημιουργία ενός πιο υγιούς και πιο ασφαλούς ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα, αλλά η εξασφάλιση του ότι η ιδιαίτερα δυσμενής χρηματοπιστωτική κρίση που έπληξε την ευρωζώνη (με παράδειγμα την Κύπρο) θα αποφευχθεί μελλοντικά. Η τραπεζική ένωση παρέχει ασφαλιστικές δικλίδες για την εμφάνιση μιας ακόμη σοβαρής χρηματοπιστωτικής κρίσης στην ζώνη του Ευρώ. Ουσιαστικά, η τραπεζική ενοποίηση θα εξασφαλίσει ένα ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα υψηλής ποιότητας της εποπτείας,

καθώς και ένα κοινό πλαίσιο για την επίλυση των τραπεζών που βρίσκονται υπό καθεστώς χρεοκοπίας. Τα τραπεζικά ιδρύματα θα ενισχυθούν, εμπνέοντας μεγαλύτερη ασφάλεια, προκειμένου να εκπληρώσουν πιο αποτελεσματικά το διαμεσολαβητικό τους ρόλο.

Οι 28 νέοι κανόνες που προβλέπονται από την Τραπεζική Ένωση θα αφορούν σε ζητήματα βελτίωσης της κανονιστικής ρύθμισης, της εποπτείας και της διακυβέρνησης του τραπεζικού τομέα της ευρωζώνης. Πρόκειται για μια οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάτω από ένα νέο κοινό κανονιστικό πλαίσιο σε επίπεδο Ε.Ε. τόσο για τράπεζες της ευρωζώνης, όσο και για τα κράτη μέλη εκτός ευρωζώνης που θα επιλέξουν να συμμετέχουν στην τραπεζική ένωση. Το νέο αυτό σύνολο κανόνων θα έχει σαν αντικείμενο την πρόληψη των κρίσεων του τραπεζικού τομέα και τη διαχείριση τυχόν προβλημάτων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ευρωζώνης.

4.2. Η κριτική στις αποφάσεις για την τραπεζική ένωση και οι απαντήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Διάφοροι οικονομολόγοι, καθηγητές πανεπιστημίων, δημοσιογράφοι αλλά και επίσημοι φορείς έχουν εκφράσει, αν όχι την αντίθεση τους προς την απόφαση δημιουργίας της Τραπεζικής Ένωσης, κριτική ως προς τις αποφάσεις της. Τα βασικότερα σημεία γύρω από τα οποία συγκεντρώνεται πλέον η κριτική αφορούν σε διάφορα θέματα που εξετάζονται παρακάτω.

Ένα από αυτά είναι το χρονικό περιθώριο το οποίο θα χρειαστεί για την χρηματοδότηση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης. Τα 19 κράτη-μέλη της Ευρωζώνης χρειάζεται να συγκεντρώσουν 55 δισ. ευρώ, εκ των οποίων το 60% θα συγκεντρωθεί μέσα σε δύο χρόνια και το υπόλοιπο στα επόμενα έξι χρόνια. Άρα επί της ουσίας το ταμείο θα είναι σε θέση να λειτουργήσει πλήρως σε οκτώ χρόνια και όχι άμεσα. Αυτό προϋποθέτει ότι την όποια στήριξη μέχρι εκείνο το σημείο εξακολουθούν να την επωμίζονται οι φορολογούμενοι. Υπάρχει έντονη κριτική ότι λόγω του μικρού ύψους του απαιτούμενου κεφαλαίου, αυτός ο χρονικός ορίζοντας είναι μη ρεαλιστικός και θα μπορούσε να συρικνωθεί σε μικρότερο χρονικό διάστημα άρα η απόφαση

παραμένει πολιτική και όχι σε συμφωνία με τις πραγματικές ανάγκες των αγορών της Ευρώπης (naftemporiki. 2014). Η Ευρωβουλή, επίσης, εξέφρασε τις αντιδράσεις της γύρω από τη θέσπιση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης γιατί υποστηρίζει ότι διέπεται από κανόνες διακυβερνητικής συνθήκης, τους οποίους θα υπογράψουν μεταξύ τους τα κράτη μέλη και δεν βασίζεται στο κοινοτικό δίκαιο, ούτε υπόκειται στον έλεγχο των κοινοτικών οργάνων (dealnews, 2014).

Επιπλέον, το κεφάλαιο το οποίο έχει οριστεί ότι χρειάζεται για την χρηματοδότηση του Κοινού Ταμείου Εξυγίανσης, το οποίο έχει οριστεί στα 55 δισεκατομύρια, κρίνεται ιδιαίτερα χαμηλό (naftemporiki, 2014). Οι κριτικοί σημειώνουν συγκεκριμένα ότι τα χρήματα που έχει ορίσει η Μεγάλη Βρετανία για την εξυγίανση του δικού της μόνον τραπεζικού συστήματος είναι περισσότερα. Γεννάται έτσι το ερώτημα, πώς θα είναι δυνατή η αντιμετώπιση μιας γενικευμένης κρίσης σε ολόκληρη την Ευρωζώνη (αυτό όντας το βασικό κριτήριο δημιουργίας της Τραπεζικής Ένωσης) με χρήματα λιγότερα από όσα θεωρούνται απαραίτητα για τη διάσωση μιας μόνον χώρας.

Η κριτική που ακολουθεί την απάντηση της Κομισιόν σε αυτό το ζήτημα είναι ακόμη μεγαλύτερη. Η Κομισιόν απαντάει πως ακριβώς οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάγκη για ένα ενιαίο μηχανισμό διάσωσης έχουν επιφέρει και άλλες αλλαγές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι μηχανισμοί εποπτείας, η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, οι οδηγίες για τα παράγωγα, η εγγύηση των καταθέσεων και μία σειρά άλλων νομοθετικών παρεμβάσεων είναι βήματα που έχουν παρθεί για την αποτροπή μίας παρόμοιας κρίσης (naftemporiki, 2014). Η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκρίνει, δηλαδή, έναν μηχανισμό για την αντιμετώπιση ακραίων περιπτώσεων υποχρέωσης των χρηματοπιστοτικών ιδρυμάτων, πιστεύοντας ωστόσο ότι λόγω των νομοθετικών αλλαγών που έχουν προκύψει τα χρόνια που ακολούθησαν την κρίση του 2009 τέτοιες ακραίες περιπτώσεις λογικά δε θα υπάρξουν. Έτσι αφενός παραδέχεται την φαυλότητα του όλου σχεδίου αφετέρου υπαινίσσεται την αδυναμία λειτουργίας του, καθώς και την μη ετοιμότητα της σε περίπτωση που μια τέτοια «ακραία περίπτωση» γίνει πραγματικότητα σε γενικευμένη κλίμακα ήτοι την περίπτωση μια νέας κρίσης.

Ιδιαίτερα σε τέτοιες περιπτώσεις επικρατεί η λογική ότι θα βρεθούν τρόποι συγκέντρωσης περισσότερων κεφαλαίων με τον μηχανισμό εξυγίανσης να

απευθύνεται στις αγορές. Με το κεφάλαιο που ορίζεται για τον μηχανισμό να παραμένει πολύ μικρό, γίνεται προφανές ότι υπάρχει ορατή η πιθανότητα να ξεμείνει από χρήματα ο μηχανισμός. Με την κρίση να έχει καταστήσει τις τράπεζες περισσότερο εθνικές από ποτέ στο παρελθόν και την αδυναμία του Μηχανισμού Εξυγίανσης να συνεισφέρει σε μια γενικευμένη κρίση, θα υπάρξουν άλλες λύσεις, που κατά περίπτωση μπορεί να είναι εθνικές. Συγκεκριμένα οι τράπεζες θα πρέπει να αντλήσουν κεφάλαια από την αγορά ή από άλλες ιδιωτικές πηγές (Καρβούνης, 2014).

Εάν αυτό δεν επαρκεί, μπορεί να χρησιμοποιηθεί δημόσιο χρήμα σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και, εάν παραστεί ανάγκη, μέσω της πρόβλεψης δημόσιου μηχανισμού ασφαλείας: Σε αυτήν την περίπτωση θα ενεργοποιηθούν αρχικά τα εθνικά πλαίσια και, εάν οι εθνικοί μηχανισμοί ασφαλείας δεν επαρκούν, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μηχανισμοί ευρωπαϊκού επιπέδου, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (Καρβούνης, 2014). Φαίνεται ότι η παρούσα τραπεζική ένωση δεν θα καταφέρει να διαλύσει τις αλληλοεξαρτήσεις μεταξύ των αδύναμων κρατικών μηχανισμών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων γιατί ακόμα δεν είναι αρκετά δυνατή για να συντηρεί όλα τα ιδρύματα των κρατών μελών μόνη της και θα εξακολουθήσουν να χρειάζονται επιμέρους εθνικές λύσεις και παρεμβάσεις σε περίπτωση μίας νέας κρίσης.

Έτσι, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης των τραπεζών, όπως φαίνεται, αρχικά δεν θα είναι ούτε ενιαίος –αφού σε έκτακτες περιπτώσεις θα ακολουθηθούν εθνικές λύσεις- ούτε θα δύναται να παρέχει εξυγίανση σε περίπτωση που χρειαστεί να αντιμετωπίσει «ακραίες περιπτώσεις» υπερχρέωσης των τραπεζών σε μια γενικευμένη κλίμακα. Κριτικάρεται δηλαδή έντονα η θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι, μόλις αρχίσει να λειτουργεί ένα εύρωστο δημοσιονομικό πλαίσιο, με αυστηρότερες απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας και ικανότητας για την εξυγίανση των τραπεζών με συντεταγμένο τρόπο, αλλά και με τη διάσωση με ίδια μέσα βάσει των κανόνων της Οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών, σπάνια θα απαιτηθεί περαιτέρω ανακεφαλαιοποίηση έκτακτης ανάγκης. Αυτό δε είναι γνωστό κατά πόσο θα ισχύει αλλά και κατά πόσο είναι λογικό με την σημερινή κατάσταση των αγορών να είναι η βάση πάνω στην οποία η έκτακτη αντιμετώπιση μιας κρίσης πρέπει να βασίζεται ή να σχεδιαστεί.

Ένα ακόμη ζήτημα που προκύπτει είναι ο μη σαφής προσδιορισμός ορισμένων παραμέτρων στο νομικό πλαίσιο που θα ακολουθεί την τραπεζική ένωση και στο ότι ως φυσικό επακόλουθο σχηματίζονται «παραθυράκια» σε αυτό. Συγκεκριμένα το μεγαλύτερο πρόβλημα παρουσιάζεται στο γεγονός πως αν και όντως περιορίζεται η δυνατότητα μιας κυβέρνησης να παρέχει κρατική στήριξη σε μια τράπεζα που έχει χαρακτηριστεί προβληματική, επί της ουσίας δεν της απαγορεύει την παροχή βοήθειας σε μια τράπεζα που δεν έχει χαρακτηριστεί ακόμη «προβληματική» (naftemporiki, 2014).

Επιπλέον υπάρχει προβληματισμός γύρω από το γεγονός ότι η απόφαση για την εξυγίανση μιας τράπεζας δεν θα λαμβάνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αν και ο μηχανισμός στήριξης έχει σχεδιαστεί για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, η απόφαση για την εξυγίανση των εκάστοτε τραπεζών παραμένει στα χέρια της εκάστοτε κυβέρνησης και όχι της Ευρώπης. Έτσι εξακολουθούν να εξυπηρετούνται και να κυριαρχούν τα εθνικά συμφέροντα σε βάρος αυτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, ενώ αναγνωρίζεται η πρόοδος στο εγχείρημα της νέας τραπεζικής ένωσης, υπάρχει μια έντονη πίεση γύρω από το τρίτο σκέλος της, που αφορά στη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης καταθέσεων με ενιαίο αντίστοιχο ταμείο. Προς το παρόν παρέχεται εθνική εγγύηση αλλά σε βάθος χρόνου η λογική της αντιμετώπισης του προβλήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο δείχνει να χρειάζεται ευρωπαϊκή εγγύηση καταθέσεων (naftemporiki, 2014). Παρά τις δεσμεύσεις για τη σύσταση ενός πανευρωπαϊκού συστήματος, το χρηματοπιστωτικό βάρος των τραπεζών, για την επόμενη δεκαετία θα συνεχίσουν να επωμίζονται οι εθνικές κυβερνήσεις ή οι ιδιώτες επενδυτές. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαντάει πως το κείμενο ανοίγει το δρόμο για έναν εθελοντικό μηχανισμό αμοιβαίου δανεισμού μεταξύ των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων από διαφορετικές χώρες της ΕΕ. Παρ'όλα αυτά αυτή είναι η μόνη μορφή αμοιβαιοποίησης που προβλέπεται σε αυτό το στάδιο.

Προς το παρόν η τραπεζική ένωση μοιάζει περισσότερο με ένα όργανο μακροπρόθεσμης πολιτικής βάσης παρά ένα όργανο άμεσης αντιμετώπισης μίας οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα εκφράζονται φόβοι για το ότι η επικείμενη συσπείρωση γύρω από τον ευρωπαϊκό πυρήνα θα επιφέρει αποξένωση από

εξωτερικούς παράγοντες για διάφορες χώρες και για την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα.

Τέλος, υπάρχει και το ζήτημα της ελαστικότητας ή μη των μηχανισμών εποπτείας. Είναι πιθανόν η ΕΚΤ να εισάγει υψηλά εποπτικά στάνταρ όσον αφορά στις κεφαλαιακές απαιτήσεις, τα ποσοστά ρευστότητας, τις δυνατότητες διαχείρισης κινδύνου κλπ. που μπορεί να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη υπομόχλευση και αναδόμηση του τραπεζικού συστήματος στο μέλλον. Η έλλειψη ενός αποτελεσματικού μηχανισμού θα δυσχεράνει τη δουλειά ακόμη και των πλέον έμπειρων ρυθμιστών και εποπτών. Επιπλέον, η ύπαρξη μιας μόνο επιβλέπουσας αρχής, της ΕΚΤ, θα κάνει πιο δυσδιάκριτα τα όρια για τους ρόλους των αρχών εποπτείας και των αρχών λήψης αποφάσεων (Alexander, 2014).

Οι απόψεις τις Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίζονται στο γεγονός ότι η ύπαρξη ενός υγιούς και εύρωστου δημοσιονομικού συστήματος με πιο αυστηρούς κανόνες επίβλεψης και διευθέτησης των τραπεζών με πιο μεθοδικό τρόπο και με τη χρήση του bail-in, θα μειώσει τις πιθανότητες απαίτησης περαιτέρω ανακεφαλαιώσης έκτακτης ανάγκης. Το Eurogroup, ωστόσο, συμφώνησε ότι με τη θέσπιση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας θα είναι σε θέση να παρέχει άμεση ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών της ευρωζώνης. Η μέγιστη έκθεση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την άμεση ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζικών ιδρυμάτων καθορίστηκε στο ποσό των 60 δις €.

Επιπλέον, η Κομισιόν υποστηρίζει ότι είναι, επίσης, δυνατή η συγκέντρωση εκ των υστέρων εισφορών για την κάλυψη των αναγκαίων επιπλέον ποσών που δεν είναι προσβάσιμα προκειμένου να αντιμετωπίσει συγκεκριμένες δράσεις εξυγίανσης τραπεζών για τις οποίες τα διαθέσιμα κεφάλαια θα είναι ανεπαρκή και ότι ο Μηχανισμός Εξυγίανσης θα μπορεί να απευθύνεται στις αγορές για συγκέντρωση περισσότερων κεφαλαίων.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκφράζει την πεποίθηση ότι τα σημερινά δεδομένα διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό από εκείνα του 2009 που εμφανίστηκε η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ευρώπη. Επιπλέον η ενύσχυση της επίβλεψης των τραπεζών, με τη λειτουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, καθώς και η γενικότερη υιοθέτηση ενός νέου νομοθετικού πλαισίου, θα εξαλείψουν την εμφάνιση

ακραίων περιπτώσεων προς επίλυση στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και θα περιορίσουν τις περιπτώσεις επιβολής της ενεργοποίησης του μηχανισμού.

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, η ΕΚΤ και η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών διενέργησαν μια συγκροτημένη διαδικασία αξιολογήσεων και προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν στην τραπεζική ένωση. Επιπλέον, το Συμβούλιο διευκρίνισε μια σειρά από μηχανισμούς ασφαλείας που θα χρησιμοποιηθούν στις περιπτώσεις που εντοπιστούν κεφαλαιακά κενά στις τράπεζες της ένωσης.

Τα τραπεζικά ιδρύματα θα έχουν τη δυνατότητα να εντλήσουν κεφάλαια από τις αγορές ή τον ιδιωτικό τομέα. Εάν και αυτές οι λύσεις δεν είναι επαρκείς, υπάρχει πάντοτε και η δυνατότητα χρήσιμοποίησης δημόσιου χρήματος σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και, αν κριθεί απαραίτητο, μέσω πρόβλεψης δημόσιου μηχανισμού ασφαλείας. Η περίπτωση αυτή περιλαμβάνει αρχικά ενεργοποίηση των εθνικών μηχανισμών και, σε μετέπειτα στάδια, αν οι εθνικοί μηχανισμοί κριθούν ανεπαρκείς, χρησιμοποίηση ευρωπαϊκών μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένου και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας. Για τα μέλη της ΕΕ που βρίσκονται εκτός ευρωζώνης και επιθυμούν να προσχωρήσουν στην τραπεζική ένωση, προβλέπονται διεύρυνση των τρόπων με τους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν ισοδύναμοι μηχανισμοί στήριξης.

4.3. Τι συμβαίνει στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού

Στο αμερικάνικο τραπεζικό σύστημα δεν προβλέπεται μια αντίστοιχη τραπεζική ένωση. Αντίθετα, παρότι οι ΗΠΑ δε συμμορφώθηκαν με τους όρους της Βασιλείας II και επικρίθηκαν για αυτό από την Ε.Ε., τον Ιούλιο του 2013 η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Federal Reserve- FED) ανακοίνωσε την υιοθέτηση των κανόνων της Βασιλείας III με αυξημένο, όμως, ελάχιστο δείκτη μόχλευσης (europeanbusiness, 2013).

Στις ΗΠΑ, σύμφωνα με το μεταρρυθμιστικό νόμο Dodd-Frank (2010), η αρχή OCC τραπεζική (Officer of the Comptroller of the Currency), η Fed και η Ομοσπονδιακή Εταιρεία Εγγύησης των καταθέσεων (Federal Deposit Insurance Corporation- FDIC)

αποτελούν τις αρχές εποπτείας, σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή τραπεζική ένωση όπου η εποπτεία βαραίνει αποκλειστικά την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Οι παραπάνω εποπτικές αρχές υπάγονται στο Συμβούλιο Εποπτείας της Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το οποίο έχει σαν στόχο του την αναγνώριση και τον περιορισμό των πιθανών πηγών πιστωτικών κρίσεων. Οι εν λόγω αρχές εποπτείας, και πιο συγκεκριμένα η OCC, προκειμένου να εμποδίσουν την επανεμφάνιση μιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, όπως αυτή του 2009, και να μειώσουν τις απειλές για το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποφάσισαν να περιορίσουν τη χορήγηση δανείων, επικίνδυνων και μη διαβαθμισμένων, στις εταιρείες (enet, 2013).

Όσον αφορά την εξυγίανση των τραπεζών, ο FDIC και η FED, στο πλαίσιο του νόμου Dodd-Frank, εξέδωσαν τον Ιούλιο του 2012, περιλήψεις από τα σχέδια για την ομαλή εκκαθάριση των συστημικά σημαντικών τραπεζικών ιδρυμάτων όταν η κατάρρευσή τους κριθεί αναπόφευκτη, προκειμένου να μην επωμίζονται το κόστος διάσωσης οι φορολογούμενοι (capital, 2014). Το ίδιο ακριβώς μέτρο προβλέπεται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την εφαρμογή του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης. Τα εν λόγω σχέδια που εκδόθηκαν από το FDIC και τη FED, περιέγραφαν σε γενικές γραμμές τις προτάσεις των ίδιων των αμερικάνικων τραπεζών στις ρυθμιστικές αρχές για τις διαδικασίες που ακολουθηθούν για την οργανωμένη διάλυσή τους όταν μια τράπεζα από αυτές βρίσκεται υπό καθεστώς κατάρρευσης. Με αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι που περιορίζουν την ευρύτερη χρηματοοικονομική σταθερότητα, απαλλάσσοντας και τους φορολογούμενους από το κόστος της χρεοκοπίας των τραπεζών.

Ο ανεξάρτητος οργανισμός FCID, καθιερώθηκε το 1933 από το Κογκρέσο των ΗΠΑ, και στοχεύει στην εξασφάλιση της σταθερότητας και της εμπιστοσύνης του κοινού στο τραπεζικό σύστημα. Εκτός από τον εποπτικό του ρόλο, είναι, επίσης, επιφορτισμένος με τη διαχείριση και εκκαθάριση των τραπεζών που βρίσκονται υπό καθεστώς πτώχευσης, προκειμένου να διασφαλιστούν οι καταθέσεις και να προστατευθούν οι καταθέτες. Οι καταθέσεις και τα δάνεια μεταφέρονται σε άλλες τράπεζες ή επενδυτές προκειμένου να προστατευθούν οι καταθέσεις και να περισωθούν όσο το δυνατόν πιο πολλά κρατικά εισοδήματα και εισοδήματα των μετόχων της τράπεζας. Ο οργανισμός FDIC είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός αφού

από την ημερομηνία λειτουργίας τους κανένας καταθέτης δεν έχει ζημιωθεί από τις τράπεζες που βρίσκονται υπό την εποπτεία του (Λοΐζου, 2012). Αντίθετα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η εφαρμογή ενός Ενιαίου Συστήματος Εγγύησης των καταθέσεων βρίσκεται ακόμα σε θεωρητικό επίπεδο και είναι το μόνο βήμα που υπολείπεται προκειμένου να είμαστε σε θέση να συγκρίνουμε το αμερικάνικο τραπεζικό σύστημα με εκείνο της Ευρώπης.

Οι ΗΠΑ αποκομίζουν μεγάλα κέρδη από τη ρύθμιση νομισματικών ενώσεων με συστήματα ασφάλισης καταθέσεων και μερική αμοιβαιότητα του χρέους. Αξίζει να σημειωθεί όμως, ότι χρειάστηκε μεγάλο χρονικό διάστημα, διάφοροι πειραματισμοί σε θεσμικό επίπεδο και πολλές εθνικές τραπεζικές κρίσεις προκειμένου να φθάσουν σε αυτό το επίπεδο. Επιπλέον, είχαν να αντιμετωπίσουν σοβαρά προβλήματα τραπεζικής αστάθειας και υπερχρέωσης (Beck, 2012, σελ. 17).

Κεφάλαιο 5: Επίλογος/Συμπεράσματα

Η τραπεζική ένωση αποτελεί, αναμφίβολα, την υλοποίηση ενός από τα πιο σημαντικά οράματα για ευρωπαϊκή ενοποίηση και ολοκλήρωση, καθώς και την εφαρμογή του μεγαλύτερου και πιο φιλόδοξου σχεδίου στην ΕΕ, μετά τη δημιουργία της ευρωζώνης. Η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ενοποίησης στην ευρωζώνη, αποτελεί το βασικό στοιχείο μιας επιτυχούς οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και προάγγελο μιας ευρύτερης δημοσιονομικής ένωσης στην ΕΕ.

Η νότια Ευρώπη (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία), η οποία τα τελευταία χρόνια παρουσίαζε υψηλά κρατικά ελλείμματα, μείωση, και σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμα και στασιμότητα στη χρηματοδότηση των εταιρειών, καθώς και αύξηση των επισφαλειών, είχε τη μεγαλύτερη ανάγκη για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις και τη δημιουργία μιας τραπεζικής ένωσης που θα είχε υποστηρικτικό ρόλο σε περιόδους κρίσεων (Παπακωνσταντίνου, 2014).

Η ΕΚΤ, θα αναλάβει το ρόλο του επόπτη των ευρωπαϊκών τραπεζών των κρατών μελών της τραπεζικής ένωσης, εξασφαλίζοντας, αφενός, έναν Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό ανεξάρτητο από εθνικά συμφέροντα και, αφετέρου, την αποκατάσταση της σταθερότητας στο ευρωπαϊκό τραπεζικό τοπίο. Η εποπτεία ευθυγραμμίζεται πλέον σε επίπεδο ΕΕ και θέτονται νέοι όροι στη δανειοληψία, τη δανειοδότηση, την επένδυση στην αγορά κεφαλαίων και την ανακεφαλαίωση των τραπεζών. Η επιτυχής έκβαση της τραπεζικής ένωσης θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματικότητα της ΕΚΤ στην άσκηση των νέων εποπτικών της καθηκόντων και την αποδοτική της συνεργασία με τους εθνικούς φορείς. Ωστόσο, είναι εξαιρετικά σημαντική η λεπτομερής σχεδίαση του θεσμικού, λειτουργικού και οργανωτικού πλαισίου προκειμένου να διασφαλιστεί το κύρος και η αξιοπιστία της και να αποφευχθούν φαινόμενα αναποτελεσματικής εκτέλεσης των νέων της καθηκόντων λόγω έλλειψης εμπειρίας. Τέλος, η ΕΚΤ πρέπει να φροντίσει να διαχωρίσει τη νομισματική της πολιτική από τα εποπτικά της καθήκοντα και να λάβει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους μέλους της Ε.Ε.

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης θα συμπληρώσει τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, ενισχύοντας την προσπάθεια για σταθεροποίηση και ανάκαμψη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της ένωσης και αποτρέποντας τη μετάδοση των τραπεζικών κρίσεων και των οδυνηρών συνεπειών για ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα και τις οικονομίες των κρατών μελών. Ο εν λόγω μηχανισμός είναι πιο αποτελεσματικός από ένα εθνικό δίκτυο εξυγίανσης και θα αμβλύνει τους δεσμούς εξάρτησης μεταξύ τραπεζικών ιδρυμάτων και κρατών μελών. Με το νέο μηχανισμό εξυγίανσης εξασφαλίζεται ότι οι μελλοντικές ζημιές των τραπεζικών ιδρυμάτων της Ε.Ε. θα καλύπτονται από το ταμείο εξυγίανσης και δε θα επιβαρύνουν τους φορολογούμενους και την πραγματική οικονομία, αποφεύγοντας φαινόμενα κατακερματισμού της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Οι τράπεζες θα είναι εξασφαλισμένες σε περιόδους περιορισμένης καφλαιοποίησης και ο περιορισμός των πολλών διαφορετικών εποπτικών φορέων στην Ε.Ε. θα ενισχύσει την επικοινωνία και την αποτελεσματική διάχυση πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών. Το σημαντικότερο όφελος από όλα είναι ότι ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης διασφαλίζει ότι μελλοντικές δυσμενείς χρηματοπιστωτικές κρίσεις θα αποφεύγονται.

Οι δυο παραπάνω μηχανισμοί θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, καθιστώντας ξανά δυνατή την προσφυγή των ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Επιπλέον, αποκαθίσταται η εμπιστοσύνη των καταθετών στο τραπεζικό σύστημα της ΕΕ, λόγω ανάκαμψης τους, και, παράλληλα ενισχύεται το κύρος και η αξιοπιστία των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα γίνεται πιο ανθεκτικό και πιο αποτελεσματικό.

Το μόνο βήμα που υπολείπεται για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος είναι η ενοποίηση των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και η συγκρότηση του αντίστοιχου ταμείου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πλήρης προστασία των καταθέσεων ανά πάσα στιγμή ακόμη και όταν μια τράπεζα βρίσκεται υπό καθεστώς κατάρρευσης και δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της σε κεφάλαια. Η δημιουργία τόσο του ενιαίου συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, όσο και του ενιαίου ταμείου εγγύησης καταθέσεων θα σηματοδοτήσει τη μεγαλύτερη μορφή ευρωπαϊκής ενοποίησης μέχρι σήμερα.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση:

Αβραμίδης, Π.Κ. και Τραύλος, Ν.Γ. (2013), Βασιλεία ΙΙΙ. Επιπτώσεις στην Ανάπτυξη και στο Τραπεζικό Σύστημα, *Τάσεις*, σελ. 128-133

Γκόρτσος, Χ.Β. (2012), Η πορεία προς μια «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαμόρφωση ενός «Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού» στον τραπεζικό τομέα, *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, Τεύχος 2, Νομική Βιβλιοθήκη*, σσ. 56-78

Γκόρτσος, Χ.Β. (2014), Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, Τόμος 34, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου*, σσ. 21-44

Γκόρτσος, Χ.Β. (2014β), *Παρουσίαση- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως εποπτική αρχή στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Σύστημα*, Νοέμβριος

Γκόρτσος, Χ.Β. (2014), Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση. Η ιστορία και η εξέλιξή της, *Manager magazine, Τεύχος 26*, σελ. 24-27, Ιούνιος

Κανονισμός, (2015), *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2014-2019, 8^η Κοινοβουλευτική Περίοδος*, Απρίλιος 2015

Λέκκος, Η. και Λεβεντάκης, Α. (2014), *Οι εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση, Οικονομική Ανάλυση και Αγορές, Θεσμικές και Εποπτικές Εξελίξεις*, Τράπεζα Πειραιώς, Απρίλιος

Λέκκος, Η. και Λεβεντάκης, Α. (2014), *ΕΚΤ-Οδηγός για την προσέγγιση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού στην τραπεζική εποπτεία*, Οικονομική Ανάλυση και Αγορές, Τράπεζα Πειραιώς, Οκτώβριος

Οδηγός Τραπεζικής Εποπτείας, (2014), *Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα*, Νοέμβριος 2014

Ρουκανάς, Σ.Α., και Σκλιάς, Π.Γ. (2014). *Η Ελληνική Πολιτική Οικονομία 2000-2010: Από την ONE στο Μηχανισμό Στήριξης*, Εκδόσεις Λιβάνη, σελ. 315-320

Τράπεζα της Ελλάδος, (2011), Βασιλεία Ι, ΙΙ και ΙΙΙ, *Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, Τμήμα Βιβλιοθήκη*, Μάιος

Ξενόγλωσση:

Allen, F., Carletti, E. and Gray, J. (2013), *Political, Fiscal and Banking Union in the Eurozone*, FIC Press, Wharton Financial Institutions Center, Philadelphia, USA

Beck, T. (2012), *Banking Union for Europe. Risk and Challenges*, Centre for Economic Policy Research (CEPR), London, UK

Veron, N. (2012b), Europe's single supervisory mechanism and the long journey towards banking union, *Bruegel Policy Contribution*, Issue 2012/16

Zavvos, G. (2013), *Towards a European Banking Union: Legal and Policy Implications*, Speech delivered at the 22nd Annual Hyman P. Minsky Conference "Building a Financial Structure for a More Stable and Equitable Economy" organized by the Levy Economics Institute of Bard College with support from the Ford Foundation, New York.

Διαδικτυακοί τόποι/Ιστοσελίδες:

Αγαθοκλέους, Τ., (2014), *Καλημέρα τραπεζική ένωση!*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://alfanews.com.cy/> [Πρόσβαση 27 Φεβρουαρίου 2015]

Αγγέλου, Α., (2014), *Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: Η νέα πρόκληση για τη δημοκρατία στην Ευρώπη*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.constitutionalism.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Γκόρτσος, Χ.Β., (2014), *Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση η ιστορία και εξέλιξή της*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.businessnews.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Καρβούνης, Π., (2014), *Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα, Τραπεζική Ένωση*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ec.europa.eu/> [Πρόσβαση 22 Φεβρουαρίου 2015]

Κωστούλας, Β., (2014), *Τραπεζική Ένωση: Ερωτήσεις και απαντήσεις. Τι αποφάσισε η Ευρωζώνη για την εποπτεία, το bail in και τις καταθέσεις*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.naftemporiki.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Λιδωρίκης, Α., (2014), *Αλλάζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα η Τραπεζική Ένωση*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.kathimerini.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Λοϊζου, Π., (2012), *Η εποπτεία του FDIC και η αγορά ακινήτων*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.sigmalive.com/> [Πρόσβαση 9 Μαρτίου 2015]

Μαλλιάρη, Α., (2015), *Τι προβλέπει η οδηγία για το bail-in*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.capital.gr/> [Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2015]

Πανεπιστήμιο Αθηνών elearning, (2013), *Οι Εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://elearn.elke.uoa.gr/> [Πρόσβαση 12 Μαρτίου 2015]

Παπακωνσταντίνου, Α., (2014), *Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση ένας Δύσβατος Μονόδρομος*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.indeepanalysis.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Τζαβέλλα, Ν., (2014), *Η Κύπρος, η τραπεζική κρίση και η απόφαση της Ευρωζώνης*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.kathimerini.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Χαραλαμπίδης, Γ., (2014), *Άλμα Τραπεζικής Ενοποίησης*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.sigmalive.com/> [Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2015]

Alexander, P., (2014), *ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ ΚΑΤΑ ΚΡΙΣΗΣ*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.europeanbusiness.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Capital.gr, (2012), *Κατατέθηκαν στις αρχές τα σχέδια εξυγίανσης των τραπεζών*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.capital.gr/> [Πρόσβαση 9 Μαρτίου 2015]

Capital.gr, (2014), *Προκαταρκτική συμφωνία για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.capital.gr/> [Πρόσβαση 14 Μαρτίου 2015]

Capital.gr, (2014), *ΗΠΑ: Βελτιώσεις στα σχέδια εξυγίανσης των τραπεζών ζητούν οι εποπτικές αρχές*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.capital.gr/> [Πρόσβαση 12 Μαρτίου 2015]

Consilium.europa, (2015), *Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.consilium.europa.eu/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Dealnews, (2014), *«Επί τάπητος» το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.dealnews.gr/> [Πρόσβαση 14 Μαρτίου 2015]

Ecb.europa.eu, (2014), *Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ (εκτός των αποφάσεων για τα επιτόκια*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.ecb.europa.eu> [Πρόσβαση 14 Μαρτίου 2015]

Enet.gr, (2014), *ΕΕ-ΗΠΑ: Συναγερμός για τις μεγάλες τράπεζες*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.enet.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Europa.eu, (2013), *Η Επιτροπή προτείνει Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης για την Τραπεζική Ένωση*, Βρυξέλλες, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://europa.eu/> [Πρόσβαση 17 Μαρτίου 2015]

Europa.eu, (2015), *Τραπεζική ένωση: αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στη ζώνη του ευρώ*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://europa.eu/> [Πρόσβαση 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Europarl.europa.eu, (2013), *Πράσινο φως στην ενιαία εποπτική αρχή του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.europarl.europa.eu/> [Πρόσβαση 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Europarl.europa.eu, (2015), *Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.europarl.europa.eu/> [Πρόσβαση 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Europeanbusiness.gr, (2013), *Η Αγγλική τραπεζική κερκόπορτα και η Αμερικάνικη θωράκιση*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.europeanbusiness.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Europedia.moussis.eu, (2011), *7.3.4. Η τραπεζική ένωση της ΕΕ*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.europedia.moussis.eu/> [Πρόσβαση 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Gr2014.eu, (2014), *Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση με απλά λόγια. Εξαλείφοντας την αβεβαιότητα, οικοδομώντας εμπιστοσύνη*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://gr2014.eu/> [Πρόσβαση στις 12 Σεπτεμβρίου 2015]

Hba, (2015), *Τραπεζική Ένωση*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.hba.gr/> [Πρόσβαση στις 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Heakal, R., (2014), *What is the Bank For International Settlements?*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.investopedia.com/> [Πρόσβαση 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Imerisia.gr, (2014), *ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ. Η ΕΚΤ θα εγκρίνει πλέον τις συγχωνεύσεις τραπεζών*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.imerisia.gr/> [Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2015]

Kathimerini.gr, (2014), *ΕΕΤ: Αναβαθμισμένες συνθήκες ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.kathimerini.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Kathimerini.gr, (2015), *Η ΕΚΤ διαχωρίζει νομισματική πολιτική και εποπτεία τραπεζών*, [online] Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.kathimerini.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Logiosermis, (2014), *Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση προ των πυλών*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.logiosermis.net/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Naftemporiki, (2014), *Εγκώμια και κριτική για την τραπεζική ένωση*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.naftemporiki.gr/> [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2015]

Nomisma.com.cy, (2015), *Bail-in στο ενιαίο ταμείο εξυγίανσης επικυρώνει η Κύπρος*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.nomisma.com.cy/> [Πρόσβαση 13 Σεπτεμβρίου 2015]

Paschalides, (2014), *Ιστορικό της προσπάθειας bail-in της Κύπρου. Η πορεία προς το «κούρεμα» των καταθέσεων*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.paschalides.com/> [Πρόσβαση 27 Φεβρουαρίου 2015]

Wikipedia, *Basel I*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://en.wikipedia.org> [Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2015a]

Wikipedia, *Basel II*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://en.wikipedia.org> [Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2015b]

Wikipedia, *Basel III*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: : <https://en.wikipedia.org> [Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2015c]

Wikipedia, *Κυπριακή Οικονομική κρίση 2012-2013*, [online] Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://el.wikipedia.org> [Πρόσβαση 12 Μαρτίου 2015d]

